KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

BEDRİ RAHMİ İLE BİRLİKTE

BU SAYIDA: Jürgen P.Wallmann (Orhan Özdemir) • Ali Mustafa • M.Özer Ciravoğlu • Erendiz Atasü • Ali Rıza Tiryaki • Haydar Durmuş • Gündoğdu Sanımer • Ömer Kayaoğlu • Subutay Hikmet • İsmet Zeki Eyüboğlu • İsmail Odabaş • Hüseyin Atabaş • Mehmet Tiryaki • Ahmet Özer • Pınar Giriftinoğlu • Tamer K.Bilgin • Esat Akıncı •

YIL:1 • SAYI:6 • EYLÜL 1986 • 200 TL.

KIYI'dan

- *21 Eylül 1975, Şair ve ressam Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun ölüm günüdür. Eyüboğlu'nun 11. ölüm yıldönümünde arkadaşımız Ali Mustafa, şairimizin yaşam kesiti içinde şiirini inceliyor.*

- *Şiirini Karadeniz Türküsü ritmiyle yoğuran şair Ömer Kayaoğlu'nun son bir kaç yılda üst üste şiir kitapları yayınlandı. Okuyucuya sunacağı sanatçı çabası, bir üçgen çerçevesinde iki sanatçımızı da bir üçlüde beraber kıldı. Anadolu Sanat Yayınları yönetmeni İ.Gündağ Kayaoğlu'na fotoğraflarla süslediği ve gerekli mekânı hazırladığı bu söyleşi için teşekkür ediyoruz.*

- *Geçen sayımızda tüm sayılarını elde ettiğimizi belirttiğimiz DEĞİRMEN dergisi üzerine, araştırmacı-yazar Tamer K.Bilgin'in çalışmasını sunuyoruz.*

- *Son yıllarda ülkemizin dört bir yanında yerel yönetimlerin katkılarıyla değişik türlerde festivaller düzenlenmektedir. Sanat-kültür ağırlıklı festivallerin çevre halkına ışık tutucu ve ses getirici varlığı yadsınamaz. Düzenlenen festivaller üzerine basında yer alan güzelliklerin kentimizde de boyvermesi konusunda KIYI olarak özveride bulunmaya hazırız. Bu çerçevede Karadeniz'in bir başka kıyıcığında oluşan coşkuyu, Mehmet Tiryaki'nin gözlemlerinden sunuyoruz.*

- *Şair Sennur Sezer ile değerli eşi öykücü Adnan Özyalçıner 27 Temmuz 1986 günü Trabzon'a geldiler. Naim Tirali'nin konuğu olarak ilk kez Karadeniz yöresini gezen sanatçılara Bulancak'tan öykücü Durcan Yaşacan da eşlik etti.*

- *Dergimiz yazarlarından öykücü Durcan Yaşacan'ın ilk kitabı "KONUŞSAN A" adıyla Kerem Yayınlarında yayımlandı.*

- *1981-1983 yıllarında yayımlanan KIYI'nın toplam 21 sayısı elimizde bulunmaktadır. Edinmek isteyenler dergimiz adresine başvurabilirler. Ederi: 4000 TL.*

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*

Dizgi Baskı :*Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Gazipaşa Cad. No:23 Tel:19191 61200 TRABZON*

Abone Koşulları :*1 Yıllık 2.400 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*200 TL.* *(KDV.Dahil) Aylık Dergi*

Kapak Desen : ***Fikret Yakaboylu***

Banka No: Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi 65755 Hesap Numarası

• Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

NEDEN YAZIN (EDEBİYAT) ELEŞTİRİSİ

Jürgen P. Wallmann
Çeviri: Orhan Özdemir

Yazın eleştirisi ile eleştirmenlerin adı, ülkemizde uzun zamandır kötüye çıkmış; Goethe bile birkezinde eleştirmenlere kızmış, onları öldürülmesi gereken yaratıklar olarak nitelendirmiştir. Nietzsche için eleştirmen, can sıkıcı bir haşarattır. Börne: "Almanya'da elinden başka bir iş gelmeyen herkes yazıyor. Yazamayanlar da eleştiriyor" dediğinde, eleştirmenlerin başarısızlığa uğramış, engellenmiş yazarlar olduğu yolundaki kullanılabilir klişeyi biçimlendiriyordu. "Bir kitabı eleştiren kişi, daha iyisini yazmalıdır" tezi, asırlardır bilinmektedir. Bu arada Lessing'in 'kılavuzun, yolu tek başına yürümesi gerekmez' sözü kulak ardı edilmiştir.

Eleştirmenlerin karşısında düzinelerce engel bulunmaktadır. Bu engeller, yayınevi sahiplerinden olduğu kadar yazarlardan, okuyuculardan olduğu kadar da kitapçılardan kaynaklanmaktadır. O zaman doğal olarak akla şu sorular gelmektedir: Eleştiriye ve eleştirmenlere gerçekten gereksinme duyuluyor mu? Bir yanda yazarların, yayınevi sahiplerinin ve kitap satıcılarının, diğer yanda da okuyucuların arasında bir arayıcı devreye sokmak gerekli midir? Bu durumda okuyucuya kahyalık yapıldığı kuşkusu akla gelmiyor mu? Kabul etmek gerekir ki, okuyucu, kitap satıcısı, diğer her bir tüketicide olduğu gibi, sürekli ve artan ölçüde yönlendirilmektedir. Bu da önceden hesaplanmış reklam stratejileriyle, basın, radyo ve televizyondaki reklam kampanyalarıyla, kitap satıcıları için çekici koşullarla mallarını satıcıya götürmeye çalışan kitap üreticileri tarafından yapılmaktadır. Böylece, hiç bir engelleme olmaksızın, değersiz kitaplar, futbol yıldızlarının anıları ve film ünlülerinin gönül meseleleri yazınsal olaylar olarak göklere çıkarılmaktadır - bu arada kitap reklamları da pervasızlıkta her türlü yıkama maddesi reklamı ile boy ölçüşebilmektedir.

Bu durumda, işini önemseyen bir yazın eleştirmeninin, reklam stratejilerine, kendini sisteme uydurmadan, karşı çıkma görevi vardır - karşı çıkışı az etki yapsa bile (çünkü, sözde güçlü eleştirmenler, belli yayınevi sahiplerinin güçlü reklam bütçeleri karşısında oldukça güçsüz kalırlar). Yazın eleştirisinin işlevi sürekli olarak düzeltmektir; hiç bir zaman olumlamak değil.

Eleştirmen, gelişmelerin peşinden koşan, onlara ayak uydurmak ve her ne pahasına olursa olsun güncel olmak için değil, aksine, öncelikle yanlış gelişmelere karşı zamanında tavır alabilmek için, dikkatle çağdaş gelişme eğilimlerini gözlemelidir. Yaklaşık on yıl önce, yazının, tehdit edici toptan politikleştirilmesine karşı çıkmak geçerli oluyordu. Oysa bugün, gerçeğin bozulmasına belirgin bir dönüş karşısında, yazının işlevine işaret etmek, hiç olmasa olası bir değişmeye katkıda bulunmak, bana önemli gibi görünüyor.

Yazın eleştirisi, yazının ve okuyucularının çıkarlarına hizmet eder. O, bilgilendirmedir, çözümlemedir (analiz), bunun sonucu olarak ortaya çıkan değer yargısıdır. Yazın eleştirisi - ki bu sık sık unutulur - yazın kuramı, yazın bilimi değildir. Büyük bir eleştirmen olan Moritz Heimann, bir zamanlar bu konuda şunları yazmıştı: "Eleştiri kuram değildir. Kuram, ancak, yaşayan sanata ait olan tahtı hemen her zaman gaspetme çabasındadır. Günen birinde üstte olmak için hırslanır. Kuram tarafından kuşatılmamak, aksine, kendini onun hizmetçisi kabul etmek, eleştirmenliğin inceliklerindendir."

Eleştirmen, nesnellik için tüm çabalarında, çözümlemeler ve kıyaslamalara dayanarak, öznel düşünceden asla kurtulamayacak olan yargılarını elde eder. Düşünceleri güncel olarak etkili olmak ister. Bu da az çok zamana bağlıdır. Öyleyse, yazın eleştirmeni, gelecekteki bir yazın tarihi yazımını zamanından önce yapmak isteme hırsına kapılmaz; yazının, yazın uğraşının bir parçası olarak eleştirmenin işi (belki de) günün birinde bizzat bu yazın tarihi yazımının konusu olacaktır.

Eleştirmen, güncel yeni yayınların, ötekilerin yanında yazınsal anlatım olanaklarının ölçüsünü genişletip genişletmediğini, geleneklere dayanan duyguları çağımız için yararlı hale getirip getiremeyeceğini -veya geleneksel örneğin sadece tekrarı olarak kalıp kalmayacağını, aynı biçimde moda eğilimine uyup uymayacağını soruşturmak zorundadır. En uygun durumda, eleştirmen, metin, yazarın toplu eseri, çağın yazınsal üretimdeki konumu ile yazın ve toplum ilişkisi arasında aracılık eder.

Eklemek gerekirse: Olumsuz eleştiriler, yerden yere vurma, genellikle eleştirmenin özel bir kini olduğunun göstergesi değil, daha ziyade boşa çıkmış beklentilerin bir anlatımıdır. Moritz Heimann, daha yetmiş yıl önce "bütün ciddi durumlarda insanı eleştiriye yönelten şeyin yadsıma duygusu değil, doğruluk ve özen duygusu olduğuna" dikkati çekmişti.

* Bu yazı, Federal Almanya'da iki ayda bir yayınlanan "Kultur Chronik" adlı derginin 6/1984 sayısından alınmıştır.

"şiirin ressamı resmin şairi"

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

ALİ MUSTAFA

1913'de **Görele'***de doğan* **Bedri Rahmi Eyüboğlu,** *Maçkalı ünlü* **Eyüboğulları** *ailesindendir. 1927'lerde* **Trabzon Lisesi'***nde okuyan* **Bedri Rahmi** *o yıllarda daha çok edebiyata meraklıdır.*

İlk şiiri **Muhit** *dergisinde çıkar. Bu onun sanat hayatının başlangıcı olur. 1929 yılında Bedri Rahmi İstanbul'a gider. Akademiye girer. O yılları* **"Kardeş Mektupları"***nda anlatır. 1929'da İstanbul'dan babası* **Rahmi Bey'***e (***Trabzon'***a) yazdığı mektubunda:* **"Ahmet Haşim'in dersi çok zevkli oluyor. Anatomi dersimize pek yetenekli bir hoca Mahir Bey geliyor.."**

Akademiye giren Bedri Rahmi de, resim tutkusunun başladığını görüyoruz. **İbrahim Çallı** *ve ağabeyi* **Sabahattin Eyuboğlu***'nun öğüdü ve katkılarıyla 1930'lu yıllarda* **Fransa'***ya gider. Trabzon'dan İstanbul'a oradan da Fransa'ya uzanan bu serüveni ayrıntılarıyla* **Kardeş Mektupları***'nda izleriz:* **"Babacığım... Hesapça bu ay Paris'e gidiyordum... Paris'te barınmak sorununu uzun uzun ağbeyle düşünmüştük... Ve size de yazmıştık. Paris'e gidecek, ucuzca bir oda arayacaktım. Atölye parasını konuşacaktık."** *(Bedri Rahmi'den Babasına, 18 Mart 1932 Lyon).*

Paris'te kaldığı 3 yıl onun ressam kişiliğini açığa çıkarır. 1933'de Fransa'dan dönünce, çağdaş resim sanatının ilk yenilikçi kuşağı olan **D Grubu***'nda yer alır.*

1937'de Akademiye öğretim görevlisi olur. İlk incelemesini **"Ressam Nazmi Ziya'nın Hayatı"** *oluşturur. (1937). 1939-1941 yılları arasında askerliğini yapar. 1941'de ilk şiir yapıtı* **"Yaradana Mektuplar"***ı çıkarır.*

1942'de **Çorum***'a zorunlu gidişi onu resim ve şiirde kaynağa* **(Anadolu'ya)** *döndüren ilk etken olur. Çorum'dan Ekim 1942'de ağabeyi* **Sabahattin Eyuboğlu***'na yazdığı mektupta:* **"İskilip'te bir hafta kaldım. Memlekete girerken aklımı oynatacaktım. Bütün Anadolu anılarını biraraya toplasak bile yine de tasarlayamayacağımız bir memleket... Ağabey, resim için bundan daha olağanüstü bir yer düşünemezdim. Tam arayıp da bulamadığım dağlar. Sonra şehir. Dağların yuttuğu şehir. Dere boylarına salkım saçak sıralanan Ortaçağ evleri. Dağ manastırlarından fırlamış siyah elbiseli, ağır başlı, hırçın yüzlü adamlar. Bunların yanında rengârenk köylü demetleri..."**
diyerek Anadolu'nun görkemi karşısında sarsılır. Bu yıllar Bedri Rahmi'nin resim ve şiirde özgün kişiliğinin oluştuğu yıllardır.*

Akademide profesörlüğe yükselen Bedri Rahmi, 1960-1963 yılları arası Amerika'da kalışının dışında bu görevini ölümüne değin sürdürür.

Muhit, Yeni Adam, Tan *(1928-1934) dergi ve gazetelerinde ilk ürünleriyle tanınan* **Bedri Rahmi,** *daha sonraları dönemin öncü sanat organlarında yazar. Yazmak, resimle atbaşı giden bir tutkudur onda. Bu tutkusunu:* **Benim ilk gözağrım da yazı, daha resmin R'sinden haberim yokken birkaç yazım dergilerde, gazetelerde basıldı. Lise sıralarında sıkıntıdan boğulmak üzereyken bana cankurtaran simidi diye, resim yerine edebiyatı atsalardı şaşmadan yazıyı seçerdim. Yazmaya çoktan hazırdım.** *(B. Rahmi, İster Yaz İster Yazma, Cumhuriyet, 21 Aralık 1974) diyerek, yazılarına da yansıtır.*

Ses, İnsan, Gün, İnkılapçı Gençlik, Büyük Doğu *(1938-1944) yayım organlarında ürünleriyle görülen* **Bedri Rahmi***'nin, 1946'dan sonra sürekli* **Varlık** *dergisinde şiir ve yazıları çıkar. 1950-1952 arası* **Yeditepe** *daha sonraki yıllarda yer yer* **Cumhuriyet** *gazetesinde yazar.*

Bedri Rahmi, *resimle şiiri kaynaştıran bir sanatçıdır. Bu özelliğini resim ve şiirle-*

rinde görmek olası. O bir bakıma **"şiirin ressamı resmin şairi"***dir. Şiirlerinde renk ve resim öğesi yoğundur. Bunu sözcüklere değin indirgemiştir. Şiirlerinde ressam* **Bedri Rahmi***'nin gözleriyle bakar dünyaya:*

"Kolu mor, kanadı yeşil
Halinden şikayetçi değil
Yeşil yeşil yeşil
Dondurma kutusu üstünde
Üç kırmızı çiçek
Canımın içi kadar sıcak
Dilediğim kadar kırmızı
Özlediğim kadar gerçek"

Bedri Rahmi'ye göre **"resim şekillenmiş şiirdir".** *Bu anlayışını dizelerine, tablolarına işlemiştir.*

Bedri Rahmi, *Anadolu insanının hayatına ve sanatına dönük gelenek ve inanışları, yerli motifleri kendi yorumuyla şiirleştirir. Bu halk sanatına duyduğu hayranlıktan kaynaklanır. Çoğu kez halk şiirinden yararlanır. Bunu yaparken kendinden pek az şey katar. Özellikle türkülerinden, ninnilerden, tekerleme ve masallardan yararlanır.* **Eyuboğlu***'nun şiirinin kaynağı bütün Anadoludur, Anadolu uygarlıklarıdır:*

"Bu Anadolu var ya bu Anadolu
Misli menendi görülmemiş cömert ana"

Eyuboğlu'nun şiirlerinde uçsuz bucaksız bir Anadolu tablosu görürüz. İnsanlarıyla, gelenekleriyle, yoksul yaşantısıyla, renkleriyle, kilimleriyle koca Anadolu gelip yerleşir **Bedri Rahmi***'nin şiirlerine:*

"Ömrü billah okul yüzü görmemiş
Ak ellere kurşun kalem değmemiş
Kaderine küsmüş bize küsmemiş
Kilimi dokuyan ellere kurban"

Adnan Binyazar, *B.Rahmi'deki Anadolu olgusunu şöyle anlatır:* **"Bedri Rahmi"***nin hangi dizesine bakarsanız, hangi satırını incelerseniz Anadolu insanını bulursunuz. Anadolu insanından evrensel insana varmıştır. Ulusalı temellendirmesi böyledir Eyuboğlu'nun." (Varlık, Kasım 1975)*

Bedri Rahmi*'nin ilk şiir kitabı* **"Yaradana Mektuplar" Garipçiler***'in çıkış dönemine rastlar. Öz ve biçim bakımından* **Garip Şiiri***'yle aynı yataktan akan şiir anlayışında görülür. Ölçü ve uyağı önemsemeyen bir biçimden yana olduğu için anlatımda rahatlık, dilde savrukluk görülür ilk şiirlerinde. Şiir işçiliğini pek önemsemeyen* **Bedri Rahmi** *bu tutumunu* **"Dol Karabakır Dol"***a değin sürdürür.*

Bedri Rahmi, *"Güzel ile Faydalı"nın sanatçısıdır.* **"Güzel faydalı olmalı / Güzel dediğin işe yaramalı"** *düşüncesini ilke edinen sanatçı aynı zamanda bir düşünce adamıdır. Anadolu kültürünü yazılarında bu anlayışla ele alıp işlemiştir. İncelemecidir, araştırmacıdır. Daha çok folklorik gezi yazılarından oluşan* **Tezek** *adlı yapıtında bir folklor adamı, araştırmacı olarak çıkar karşımıza:* **"Diyeceğim şu ki dostlar, biz memleketten çıktık mı pir çıkıyoruz. Peki memletin aydın çocukları birbiri arkasından İstanbul'a, Ankara'ya yerleşirse o güzel yapıları kim kuracak? Trabzon'un Maçka ilçesinde doğmuş aydın Maçka'ya ömrü billah uğramazsa piyanoyu Maçka'ya kim götürecek? Kim çalacak, kim oynayacak? Kemençeye, horona can kurban ama bütün ömür boyu horon çekilmez ki."** *diyerek aydınların takındıkları tavıra eleştirel bir yaklaşımda bulunur.*

Yazmak **Bedri Rahmi** *için aydın sorumluluğudur. Bu konudaki düşüncelerini 21 Aralık 1974 tarihli* **Cumhuriyet'***te şöyle dile getirir:* **"Şuna inanıyorum. Yazmak şart. Yazmak bir borç. Kaçınılmaz bir görev. İçinden geleni yazdın mı yalnız dost değil düşman da edineceksin. Bazan ekmek parandan bazan da en sevdiklerinden olacaksın. Ama kur-**

tuluş yok yazacaksın, yurdunu seven her okur-yazar gibi kendini yazmağa zorlayacaksın. *(B.Rahmi, İster Yaz İster Yazma, Cumhuriyet, 21 Aralık 1974)*

Bedri Rahmi, *yaşama sevincinin, umudun, güzelin şairi olmuştur hep, sevgiyle bakar dünyaya:*

"Aşk gelince cümle eksikler biter
Gül gülistan olur virane
Samanlık seyran kabul.
Halü keyfiyet bu merkezdeyken
Sevmek bu dünyayı çerden çöpten
Sevmek bir zerresin ziyan etmeden
Sevmek durup dinlenmeden sevmek
Mümkün müdür ey dost mümkün müdür"

Yazdığı yüzlerce yazı ve şiir, ak tuval üzerine nakışladığı renkler sevginin kanıtıdır. Halk sevgisi, barış özlemi, kimileyin de ölüm, onun şiirlerinin örgüsünü oluşturur.

"Yaradana Mektuplar"ı 1941'de yayımlanan Bedri Rahmi *üretken bir sanatçıdır. Özellikle şiir alanında unutulmaz eserler vermiştir. Aşk şiirleri, Anadolu motifli dizeler, onun en başarılı ürünleridir. İlk şiirleri yüksek sesle okunabilecek türdendir. Bunu* **Karadut** *(1944) ve* **Tuz** *(1952) yapıtlarında en güzel söyleyişiyle görürüz:*

"Karadutum, çatal karam, çingenem
Nar tanem, nur tanem, bir tanem
Ağaç isem dalımsın salkım saçak
Petek isem balımsın ağulum
Günahımsın, vebâlimsin"

Bedri Rahmi Eyuboğlu, "Dol Karabakır Dol" *(bütün şiirleri, 1985),* **Canım Anadolu** *(nesirler, gezi yazıları, 1953)* **"Deli Fişek"** *(sanat ve düşünce yazıları, 1975)* **"Tezek"** *(gezi ve deneme yazıları 1975)* **"Resme Başlarken"** *(öğretmen ve sanatçı kişiliğini yansıtan resim üzerine yazılar 1986)* **"Kardeş Mektuplar"** *(1920'lerden 1960'lara değin süren S.Eyuboğlu, B.Rahmi Eyuboğlu ve babaları Rahmi Bey'in mektuplaşmaları, 1985) yapıtlarını, Anadolu nakışlı tabloları, büyük boyutlu duvar resimlerini, mozaikleri, yazmaları, kilim nakışlı şiirlerini ve yüzlerce yazıyı ardında bırakarak 21 Eylül 1975'de gözlerini sözcüklere ve renklere kapar:*

"Dün sabah işe giderken
ölümü gördüm
ölümü
Ansızın kesti yolumu
Usulca tuttu kolumu
korkma
dedi"

TRABZON DEYİNCE

Trabzon deyince aklıma bir salkım kareymiş gelir
Bahçeler dolusu zindan yeşili
İçin için kandil kandil ballanır
Kandiller içinde bir kandil yanar
Bir kız deli gibi koşmaya başlar
Yanaklarında Amoftaların alı
Dudaklarında kareymişlerin moru
Göğsünde...elinin körü

Trabzon deyince aklıma Soğuksu gelir
Soğuksu deyince bir dizi kareymiş ağacı
Kareymişlerin altında biri kız biri oğlan iki çocuk
Ne çocuğu iki belâ iki hışım
Nefesim kesilinceye kadar kovalamışım
Düştüm düşmesine 45'ten 30'u
15 yaşındayım

Trabzon deyince aklıma Kemerkaya gelir
Kayanın dibinde bir kız soyunur
Bir sarışın şimşektir çakar kamaşır gözlerim
Bir saniye bile sürmez olan biten
Ama kaya yarılmıştır çoktan derinlemesine
Orta yerinden
Bir suret
Bir çırılçıplak aydınlık
Ölesiye saplanıp kalmıştır artık
Kayanın dibinde bir kız soyunur
Doya doya bakmaz Mernuş utanır
Şimdi durmuş kötü kötü düşünür

Trabzon deyince aklıma Faroz gelir
Kara kara kazanlar hatırlarım dizi dizi
Kurşun gibi ağır bir balıkyağı kokusu
Kırar kolunuzu kanadınızı
Hantal bir bulut güçbelâ havalanır
Bulutun içinde yüzlerce Yunus ağır ağır
Yarım kalmış bir deniz türküsünü
Deniz dibi yeşilini katran morunu
Gök mavisine katmaktadır
Sonra ağırbaşlı zinosların bembeyaz uğultusu
Dünyanın bütün denizleri de yetim yapayalnız
Dünyanın her yerinde beyaz, sessiz, sevimli
Martıya zinos derdik değil mi?

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU

O GECE

O gece yağan yağmurda
Dargın bir delilik vardı
Kimseler yoktu Uzunsokakta
İçimizi bilen tanrıdan başka

Kırbaçlanan eşkiyalar gibi
Gecenin yağmuruna direniyordum
Dağ başlarında açan çiçekler gibi
Uzaklarda bir yerlere gizleniyordun

O gece yağan yağmurda
Ayrılık şarkısı yoktu
Sadece hayatın acımasız değirmenine
İletiyordum kendimi

Hayır, hayır
Yok olan öldüren hayat bu
Gün gelir dersiniz
Anlaşıldı, anlaşıldı!

M.Özer CİRAVOĞLU

ÖYKÜ

BAYBURTLU

Erendiz Atasü

Ustaları severim. Genç ve bıçkınlarını değil... Görmüş, geçirmiş, kişinin özünü bir bakışta kavrayacak kadar çok insan tanımış, saçlarına kır düşmüş, belleri hafif bükülmüş orta yaşlılarını... Elleriyle iş gören insanları severim. El becerisinden yoksun tüm kişiler gibiyimdir; ayrı bir bilinçleri varmışcasına, şaşmadan, duraksamadan birşeyler yaratan ellerindeki gizem büyüler beni. Bu ellerin yaşlı sahiplerini severim. Bana güven verirler. Gençler küstah olur. Dudaklarının kenarına sıkıştırdıkları sigaralarının küllerini evin her yanına saçarken üstten üstten bakarlar kendilerine iş buyuran şu kadına... Hayata duydukları başkaldırıyı ve hıncı delici "erkek" bakışlarında yoğaltıp fırlatırlar karşılarındaki "dişiye"... Arabesk şarkılar söyler, kendilerini Mercedes arabalarda düşlerler. İyi beceremedikleri işlerini hiç sevmez, her tarafı pislik içinde bırakırlar. Şirretmeden baş edilmez onlarla. O zaman, annesinden korkan küçük bir oğlan çocuğu gibi sessizleşiverirler. "Peki abla, peki..." derler hemen. Sigaralarını tablalarda söndürür, delici bakışlarını kadının bedeninden çekip yerdeki halıya dikerler. Uslu uslu koyulurlar işlerine, sevmem onları, beni sinirlendirirler...

Yaşlı ustalar başkadır. Hiç bir zaman boşanamayacağını sonunda kavrayabilmiş bir kocanın kadere boyun eğişi gibi kabullenmişlerdir işlerini. Ellerinden geldiğince hoş tutarlar onu. Bir düşleri varsa eğer, bu olsa olsa donatılmış bir akşam sofrasıdır. Yaşamanın ne çetin ceviz olduğunu kimse onlardan iyi bilemez. Bir tür omuzdaşlık duyarlar hayatın dalgalarıyla tek başına boğuşmaya çalışan bir kadına karşı. Ellerinde olmadan ve ayrımına varmadan bir saygı beslerler. Çekingen ve ölçülüdürler. "Abla", "yenge", ya da "Hemşire Hanım" derler, dedikleri gibi davranırlar. Yılların alışkanlığı beceri olup sinmiştir kocaman ellerine. Kimisiyse gerçekten sever işini. Özenle, aşkla, övünçle boya fırçası tutan ne eller görmüşümdür. Nasırlı derilerin içinde, taş, tahta, metal parçalarını incitmeye kıyamayan yumuşak, sevecen dokunuşlu eller...

Bayburtlu'nun elleri işte böyle ellerdi. Oksar gibi boyuyordu kapıları. Tüm varlığı d kat kesilmiş ve işine yoğunlaşmıştı.

- Usta, demiştim hayranlık dolu bir şaşkınlıkla, yere bir damla bile boya sıçratmadın.

Gülmüştü Bayburtlu.

- Biz gereğini yaparız Hemşire Hanım, demişti, Gereğini, ne eksik, ne fazla.

O nasıl bir bakışta bana "Hemşire Hanım" demeyi uygun bulmuşsa, ben de bir bakışta onun içkici olduğunu anlamıştım. Hafifçe kızarık gözler ve irileşmiş burun, Bayburtlu'nun akşamcılığın keyif yanıyla gereksinme yanını bölen o ince sınırı aştığını gösteriyordu. Üstelik hiç yemek yemiyordu. İyi ustalar öğle yemeğine hırsla sarılmazlar, bedenin dolu mideyle çalışmaya direndiğini bildiklerinden. Ama Bayburtlu hiç bir şeye elini sürmemişti. Anlaşılan sınırı hepten öteye geçmişti...

O gün, Bayburtlu kapıları, panjurları bir bir boyarken dost olduk onunla. Bana yaşamını anlattı. Nasıl o küçükken Bayburt'tan Ankara'ya göçetmişlerdi... Nasıl tüm kardeşler yaşama savaşımı vermişti ve sonunda hepsi biryerlere ulaşmayı başarmıştı, Bayburtlu'nun dışında. Bayburtlu gençken biraz haylazlık etmiş, ailesi de ona karşı koymuştu. Özür dilercesine,

- Sen bilemezsin bizim oraların ahlakını, dedi Bayburtlu, çok sıkıdır. Genç bir adam bir iki kadeh içtiyse ne olur? Kıyamet mi kopar?..

- Bilirim, dedim, bilirim. Karadeniz tutucudur. Benim babam Trabzonluydu, bilirim.

- Yaaa, dedi Bayburtlu,

Aramızda ortak bir yan bulmak onu sevindirmişti.

Karadeniz'in açık saçık türkülerine yansıyan doğallığıyla, namus uğruna bıçak çektiren sert tutuculuğunun arasındaki zıtlık, çocukluğumun geçtiği kentten uzak bir ses gibi yankılanıyordu belleğimde. İstanbul'da başı açık gezip, Trabzon'da saçlarını sım sıkı örten, tombul beyaz kollarını yaz sıcağında yün hırkalarla gizleyen akça pakça, dolgun kalçalı, şen şakrak akraba kızları... Kim bilir, her biri şimdi nerelerde...

- İçtiysek ne olmuş, diye sürdürdü Bayburtlu. Kimsenin karısına kızına kötü gözle mi baktık...

O anda gözleri yazlık giysimin açık yakasına kaydı, ve hemen çekti onları; suç üstü yakalanmışcasına kıpkızmızı kesildi. Yakamın gereğinden çok kaykıldığını ayrımsadım. İlahi Bayburtlu, aylardan beri bir kadın olduğumu duyumsamamıştım. Ben Bayburtluyla söyleşirken bahçede oynayan çocuklarım tüm yaşamımı dolduruyordu nicedir. Analığımın içine sonuna dek batmış, kadınlığımı hepten unutmuştum, kaykılan yakamı bile ayrımsayamayacak denli... Apansız Bayburtlu bana bir kadın olduğumu duyumsatmıştı, bunda utanılacak ne vardı... Hoşuma gitmişti.

- Demin sana dikkatle baktım, dedi Bayburtlu, çünkü benim küçük hemşireye çok benziyorsun.

"Hemşire" sözcüğüne can kurtaran simidi gibi sarılmıştı.

- O da tıpkı senin gibi boylu bosludur.

Sonra küçük "hemşiresini" anlatmaya koyuldu. Nasıl onun içkisine karıştığını filan... Ailesi ona baskı yapıp, onu dışladıkça Bayburtlu'nun başkaldırısı büyümüştü, aileden kopup büsbütün içkiye bağlanmıştı. Yapmadığı iş kalmamıştı, işçilikten memuriyete, müteahhitliğe kadar. Hepsinde önce yükselmiş, sonra hepsini yitirmişti.

- İnsanın birkaç şeyi becerebilmesi kötü, dedi. Tek birşeyden başkası gelmezse elinden, var gücünle ona yapışırsın. Benim gibi oldun mu, bir onu denersin, bir öbürünü; bir de bakmışsın hepsi gidivermiş elinden avucundan..

Herşeyi yakalamak istersen, hepsini yitirirsin... Bayburtlu bana, bir zamanlar çok yakın, şimdiyse çok uzak olan bir insanı anımsatmıştı; içim ısındı ona... Üç yıl önce boşandı-

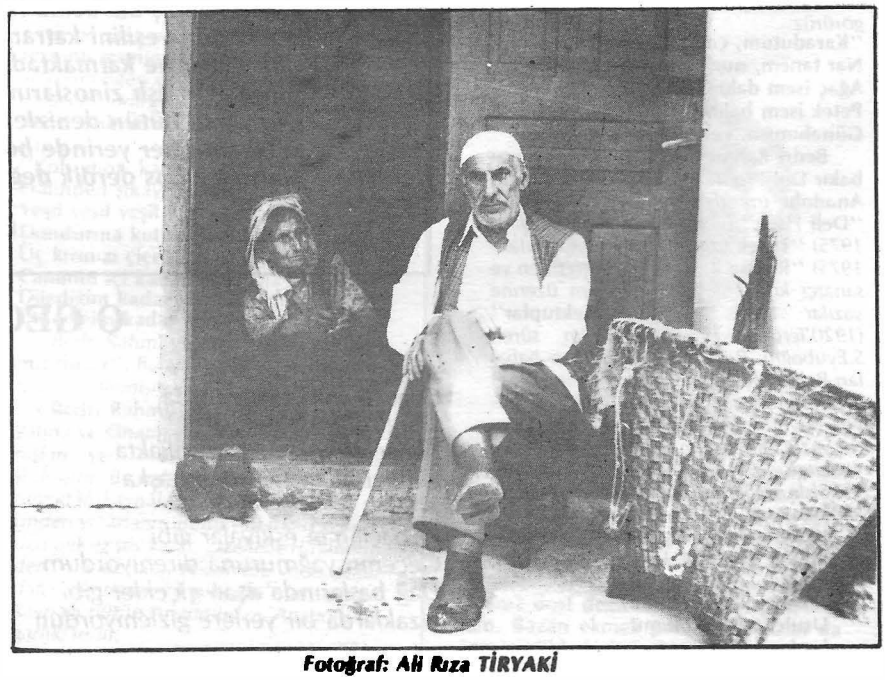

Fotoğraf: Ali Rıza TİRYAKİ

ğını söyleyiverdim. Bayburtlu'da bir tepki olmadı. O sırada gözleri raflardaki kitaplarda geziniyordu.

- Ne çok kitap okumuşsun Hemşire Hanım, dedi.

Beni duymadığını sandım. Meraklı komşu kadınlar gibi handiyse kösnül bir heyecanla dikmemişti kulaklarını "boşanma" lafını duyar duymaz. Ya da raflardaki onun hiç okumadığı kitapları ezberlemiş bir çok erkeğin gözlerinde yanan macera ışıltıları parlamamıştı bakışlarında. Dostça gülümsedi bana.

- Gel de içme, dedi, ben böyle diyorum işte, "gel de içme." Bazen iyi ki hiç evlenmedim diye düşünürüm.

Rahatlamıştım.

- Sana bir bira açayım mı Usta? dedim.

Bayburtlu gerçek bir rakıcıydı, biradan nefret ediyordu. Ağzına töğbe rakıdan başkasını sürmezdi. Benim canımsa bira çekmişti. Kendime kocaman bir bardak doldurdum. Niyeyse yaşam, birden gözüme çok güzel gözükmeye başlamıştı. Bayburtlu hayatın her boyasına boyanmış insanlar gibi hiç birşeye şaşmamaya ve herşeyi hoş görmeye alışıktı.

Hiç evlenmemiş, hiç mal mülk edinmemişti. Bir zamanlar bolca kazandığı paraları sonradan onu aramayan dostların sofralarında harcamıştı. Şimdi tek göz bir odada yaşıyor, yemeklerini ufak bir piknik tüpünde pişiriyor, her gece bir şişe rakıyı, tek başına, tek göz odasında içiyordu.

- Niye yalnız içiyorsun? diye sordum.

Meyhanedeki içkicilerin sarhoş gevezeliklerinden, sululuklarından rahatsız oluyordu. Böyle manzaraları görmek istemiyordu.

Çoluğu çocuğu, malı mülkü yoktu ama bütün bunlara sahibolanların ona tepeden bakmalarından çok inciniyordu. Kaçmıştı hepsinden, kendi isminden bile. "Bayburtlu" diye biliniyordu. Kim bilir, belki de yadsısa bile için için özeniyordu, herşeyi olanlara. Kendi kendini yaşamdan sürgün etmişti ve yalıtılmışlığından bir tür garip mutluluk yaratmıştı.

Onu eleştirecek gücü kendimde bulamadım. Hem ne söyleyebilirdim ki?.. Herşeyi kanıksamış, yarın kaygısından, ölüm korkusundan arınmıştı. Büyük bir vazgeçiş içindeydi. İşinden ve içkiden zevk alıyordu. İkisini birbirine karıştırmaz, çalışırken ağzına içki sürmezdi. Çalışamayacak denli sağlığı bozulduğunda kendi yaşamına kendisinin son vereceğini söyledi bana. Son kertede ciddiydi. Benim ya da bir başkasının vereceği kuru öğütler bu büyük vazgeçişin yanında ne kadar da cüce kalacaktı. Sessizce dinledim onu.

Bir ara evden çıkmam gerekti. Kısa bir duraksama geçirdim. Evdeki parayı yanıma alsa mıydım giderken? Bunu yapmaya utandım. Dönüşte biraz kaygıyla açtım çantamı. Param yerli yerinde duruyordu. Halâ utanarak anımsarım o anı... Biz sıradan insanları yaşama bağlayan o küçük bağların, bir kaç kuruş paranın, sırayı hepten terketmiş birisi için ne önemi olabilirdi? Bunu bile kavrayamamıştım.

Bayburtlu işini bitirmiş gidiyordu. Uygun param çıkışmadı. Ona beşbin lira fazla vermem gerekiyordu, Bayburtlu parayı bozamıyordu, beş kuruş yoktu üstünde. Bayburtlu,

Ben varım saate kadar bu parayı bozdurur, beş bin liranı getiririm Hemşire Hanım, dedi.

Aklım bana "Ona inanma" diye buyurdu, "fazla değil eksik para ver, nasılsa gelip alır hakkını." Bayburtlu benim evimden dosdoğru içmeye gidecekti. Yarın gene elinde beş kuruş kalmayacaktı. O kıskanç sevgilisi içki onun iradesini egemenliği altına alacak, Bayburtlu bana beş bin lira borcu olduğunu bile unutacaktı. Ama duygularım Bayburtluya güvenmem gerektiğini söylüyordu. Ve ben duygularımı yeğledim, bazen aklımı hiç sevmiyorum. Bugün biz iki yalnız insan birbirimize içimizi açmıştık. Ancak yaşamın canlarını yakıp incittiği insanların davranabileceği gibi hem yakın olup hem mesafeli kalabilmiştik. Şimdi ona güvenmem gerekiyordu. Yoksa bu gece rahat uyuyamayacaktım.

Bayburtlu gitti, saatler geçti, gelmedi; ben de beşbin lirayı unuttum. Kapı çalındığında güneş çoktan batmış, yaz sıcağı akşam maviliğinde tatlı bir serinliğe dönüşmüştü. Karşımda Bayburtlu duruyordu. Yıkanmış, paklanmış, partal iş giysilerini temiz beyaz bir pantolon ve gömlekle değiştirmişti. Handiyse yakışıklı olmuştu. Gülümseyerek beş bin lirayı uzattı.

- Buyur Hemşire Hanım, dedi, geciktim kusura bakma. Kendime bir çeki düzen vereyim dedim de...

Bayburtlu gözlerimin nemlendiğini görmesin diye, başımı önüme eğdim.

Genç bir kızken yaşam beni doğrulayınca sevinirdim, epeydir ancak yanıldığımda mutlu olabiliyorum. Beş bin lirayı yitirmemenin değil, yanılıp şaşırmanın sevinci doldurdu içimi. Gidip kendime, keyifle bir kadeh rakı koydum.

Desen: Haydar Durmuş

GÜNDÖNÜMÜ

gece ırmağında yıkandı
örtünüp kokusunu saçların
taranırken uzun bir yolculuğu
öptü usulca dizelerimi sevgin

çırpınıyor alıştığım külrengi
kuytuda gözleri sözcüklerin
onarılsa yeniden yanlışları
kadim kitapların

geçmiş günlerin notaları arasında
bir ezgidir hicaz oyun havası
soyunurken asık yüzlü kaygılar

keskin bir hançerdi manolya kokuları
sesim gezindiğinde sokakları
kumsalda/yamaçlarda/eski bahçelerde
konuğuydum ışığın

benim dağlarım değil düşmanlıklar
gündönümüne gidiyorum güllerle
sevgilerin çocuğuyum ben
gülümsüyor yorgun yüzüm yeryüzüne

Gündoğdu Sanımer

ŞAİR ÖMER KAYAOĞLU İLE SÖYLEŞİ

Söyleşenler: Subutay Hikmet Karahasanoğlu İsmet Zeki Eyüboğlu

Soldan sağa: Subutay Hikmet Karahasanoğlu, Ömer Kayaoğlu, İsmet Zeki Eyüboğlu.

S.HİKMET: Sayın KAYAOĞLU, Trabzonlu bir ozan olmanız KIYI okurlarının da ilgisini çekecektir. Bu nedenle özgeçmişinizi özetleyebilir misiniz?

Ö.KAYAOĞLU: Özetlemeye çalışayım ama izin verirseniz köyümde geçen bölümü, yani ilkokul bölümünü pek özetlemeden genişçe anlatayım. Sevgili **Subutay Hikmet,** sizinle bitişik olan köyde, şimdiki adıyla **Örnekalan**'da doğmuşum. Eski adı **Mağura** idi. Nüfus kağıdımda **1334 (1918)** yazılıdır ama anamın söylediğine göre Ruslar **Trabzon**'a geldiğinde doğmuşum. Yani **1332 (1916)** oluyor. **1923**'te ilkokula başladım. Köyümüzde ilkokul vardı ama üç sınıflıydı. Hocamız da yarı sarıklı **Olasa**'lı bir hoca idi. Namaz da kıldırırdı. Üçüncü sınıfta köydeki okul öğretmensizlikten kapalı kaldığı için **Maçka**'ya gitmeye başladım. **Maçka**'da hocamız sizin köyden **Sadık Hoca** idi. Okulun ismi **"Maçka Merkez Zükür İlkmektebi"** idi. Yani erkek ilkokulu demekti ama kızlar da vardı. **1926** yılında köyümdeki ilkokul beş sınıflı oldu ve **Cumhuriyet Hükûmeti**'nin **"Muallim Mektepleri"**nin ilk mezunlarından olan **Hüseyin Kâzım Bal** tayinle bu okula geldi. Kendisi halen sağdır ve 80 yaşını çoktan aşmıştır. O zamandan beri **Örnekalan**'da oturuyor. Geçen yıl memlekete gittiğimde uzun uzun sohbet etme imkanı oldu. Her neyse, ben 4. sınıfı köyümde okudum tabii. Fakat ertesi yıl okul tekrar üç sınıfa indirildi. **Soldoy**'daki -şimdiki adı **Sevinç**- ilkokul da beş sınıfa çıkarıldı. Beşinci sınıfa **Soldoy**'da 1 ay kadar devam ettim. Hocamız **Karahasanoğlu Abdurrahman Beydi.** Ama okulu bırakıp anamla **İstanbul**'a bakırcılık yapan babamın yanına gittik. Bir yıl kaldık. Okula gitmedim. Sonra memlekete döndük. Yaylâ zamanıydı. Yaylâya çıktığımız zaman **"yeni yazı çıkmış"** dediler. İndim aşağıya, alfabe aldım ve yeni yazıyı söktüm. Okul zamanı geldi. O sene bütün köy okulları tekrar üç sınıfa indirilmişti. Ben de 5. sınıfa gideceğim için **Maçka**'daki okula gittim. Yeni bir müdür geldi. Eskisi **İbrahim Efendi**ydi.

"I.Z.E." Ha o da Olasalı. Meşhur dayakçı İbrahim Efendi.

Ö.KAYAOĞLU: Karahasanoğlu Haydar Bey müdür olmuştu.

S.HİKMET: Benim amcam olan Haydar Bey

Ö.KAYAOĞLU: Evet. Neyse yeni harfleri öğrenmiş olarak **Haydar Bey**'in karşısına çıktım. Hocalar, daha yeni harfleri tam olarak öğrenmemişlerdi. **Haydar Bey: "Seni biz 5. sınıfa alamayız, sen dörtten beşe köydeki okulda geçmişsin, burada tekrar dörtten başlaman lâzım."** gibi birşeyler söyledi. **"Ama hocam, Abdurrahman Bey biliyor."** filân dedim ama kâr etmedi. 5. sınıfta bir ay okuyup bırakmıştım. Sebebini o çocuk kafamla anlayamadım. Şimdi de bilmiyorum ya, neyse. 4. sınıftan tekrar başladım okumaya. 4. sınıfta **Şakir Bey,** 5. sınıfta **Hilmi Bey...**

S.HİKMET: Şakir Özdemir var, hangisi?

Ö.KAYAOĞLU: Aydemir olmalı. Ondan sonra **Hilmi Bey, Hüseyin Hilmi Bey...** Böylece 1928 ve 1929'da **Maçka**'da okuyarak ilkokulu bitirdim. **İstanbul**'a babamın yanına geldim. **Vefa Ortaokulu**'na başladım. İlk sene **İstanbul** çocukları şivemle alay etmesinler diye çok dikkat ettim. Yalnız bir gün hocaya bir konuda, hangi konuda hatırlamıyorum şimdi, **"yumuşak G ile yazılır"** diyeceğime **"yumuşak K ile yazılır"**deyip herkesi güldürdüm. Ve ondan sonra büsbütün dikkat kesildim. Ortaokul 3. sınıfta okula kızlar da geldi. O sıralar çıkan bir çocuk dergisine şiirler yazıyordum. Bir gün, herkes teneffüste iken, sınıfta şiir defterimle haşır-neşirdim. Birden müdür girdi ve **"sen burda ne yapıyorsun"** dedi. Korkudan, **"ders çalışıyorum"** dedim. Şiir yazıyorum diyemedim. Defterimi kontrol edip de şiirleri görünce, "bu çocuk kızların arasında, bu okulda yaramaz" diye beni **Çemberlitaş Ortaokulu**'na gönderdi. **Çemberlitaş Ortaokulu**'nda Türkçe hocamız **Esat Mahmut Karakurt** idi. Orda üç ay okudum ve üç ayda çok şey öğrendim o hocadan. Sonra tifoya yakalandım ve öğrenime ara verdim. O senem kayboldu. Kayboldu ama o seneden çok şeyler kazandım. **Eminönü Halkevi** vardı. **Eminönü Halkevi**'nin müdürü **Vefa**'daki hocamdı. Beni de çok severdi. Okula gitmiyordum ya oradan çıkmaz oldum. Kitapların yanında, **Türkiye**'de çıkan bütün dergiler de **Halkevi**'ne gelirdi. Hepsini izlerdim **Halkevi**'nde ayrıca geceleri ücretsiz lisan dersleri vardı. **Fransızca**'mın temelini **"gece dersleri"**nde aldım diyebilirim Türkçe bilmeyen Fransız öğretmenlerden ders görürdük. Buradaki **Beyazıt Kütüphanesi**'ne devamlı giderdim. Kitapların yerlerini öylesine bellemiştim ki, oradaki memurlara yardım eder olmuştum. Bir de **Çemberlitaş**'ta Feyz-i Âti'nin yanında **Alman Kütüphanesi** vardı. Yeni çıkan kitaplar orada hemen hizmete sunulurdu. Benim çağımın şairlerini de oradan izlerdim. Fakat Nafiz, Nâzım Hikmet gibi...

Ortaokula iyileştikten sonra tekrar **Vefa**'da devam ettim ve 1934'te mezun oldum. Anam köydeydi. **İstanbul**'da babamın yanında başıboştum. Böyle gidersе okuyamam dedim. Bir arkadaşımla birlikte **Kuleli Askeri Lisesi**'ne girdim. 1937'de **Kuleli**'yi, 1939'da **Harbokulu**'nu ve 1940'ta **Topçu Okulu**'nu bitirip orduya katıldım. 1937'de iki ay önce kaybettiğim eşim **Yegâne** ile evlendim. **Ayilkin** (1938), **Sonay** (1941) adlı iki kızım ve **İzzet Gündağ** (1945) adlı bir oğlum var. Orduda son görevim **Elazığ 469 Topçu Tabur Komutanlığı idi. 1962'de Yarbay rütbesindeyken kendi isteğimle emekli oldum. O tarihten bu yana Beyazıt**'ta baba mesleği bakırcılıkla uğraşıyorum. Siz özetler misiniz dediniz ama eski deyimle "mufassal" oldu bu özgeçmiş.

HAPİSANEDE NAR SEPETİ

Bir sepet nar yollamış yârim
Narları maviye boyarım
Düşlerim deniz kokar

Bir sepet nar yollamış yârim
Sepeti yeşile boyarım
Orman kadar

Bir sepet nar yollamış yâr
Düğümünü çözemedim özlemin
Nar taneleri yüreğimde çatlar

Ömer KAYAOĞLU

S.HİKMET: Sanat yaşamınız sürecinde, Yücel, İstanbul, Yirminci Asır, Aydabir, Kemalizm, Çağrı, Yeni Fırat, Varlık Yıllığı gibi bazıları halen de çıkmakta olan dergilerde yayımlanan şiirlerinizden ilkin 1936'da BİR AVUÇ KÖPÜK adlı kitabınızı oluşturmuşsunuz. Bu kitabınız da yer alan şiirlerinizin yarım asır önceye ait olmaları yönünden sanat niteliklerini ve şiir sanatının sizde başlayıp gelişmesini anlatır mısınız?

Ö.KAYAOĞLU: O sıralarda Nâzım Hikmet'in şiirlerini ezbere bilirdim ama benim birikimim hece idi. Onun için hece ile işe başladım. **Kuleli**'ye geçince edebiyatla ilgili çok sıcak bir çevre buldum. Rahmetli **Şadi Alkılıç** gibi. O zaman **Lütfullah Şadi** idi adı. İyi şiir yazamazdı ama heyecanı vardı. Daha birçok edebiyat âşığı arkadaş. O sıralar **Neriman Hikmet, DOĞUŞ** dergisini çıkarıyordu. 1936 yılı olacak. Orada şiirlerim **Ö.Kaya** imzasıyla yayınlanmaya başladı. Kitap yayınlamak o zaman para işiydi ve paramız yoktu tabii. Şans işte. Sınıfça aldığımız bir piyango biletine büyük bir ikramiye çıktı ve benim payıma 225 lira düştü. Çok büyük para. İlk kitabım **BİR AVUÇ KÖPÜK** 30 liraya maloldu ve bu kitap **DOĞUŞ** dergisince genişçe tanıtıldı.

İ.Z.E.: Ben burada birşey söylemek istiyorum. Şiirlerinizde size kişilik kazandıran, genellikle halkbilgisine yönelik ve kendi ortamında özgün öğeler yer alıyor. Buraya neden yöneldiniz?

S.HİKMET: Sayın Eyüboğlu çok önemli bir noktaya işaret ettiniz. Benim sorularımdan biri de bu yöndeydi. İsterseniz ben de o soruyu sorayım. Böylece sizin sorunuzla birleşsin.

İ.Z.E.: Tabii buyurun.

S.HIKMET: Son kitaplarınız TRABZONLU KEMENÇEDEN ve OZANCA'da, Doğu Karadeniz yöresine özgü folklorik öğeler çoğu kez klasik mani-türkü biçimlerinde yer almaktadır. Şiirde folklorün yerini ve sanatçının yöresini sevmesi ile sanatı arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendirirsiniz.

Ö.KAYAOĞLU: Bir defa benim gelişim halkın içinden. Ben **İstanbul**'la bağdaşamadım. İçimde, ruhumda bağdaşamadım. Biz köyde atma türkü söylerdik. Kızlara. Karakterine, huyuna, suyuna göre ben de türküler söylerdim ve bunlar dillerde gezerdi o zamanlar. Sonra çok okudum tabii. **TRABZONLU KEMENÇEDEN** adlı kitapta **"mani-türkü"**ler ayrı bir bölümdür. Zaten adına da **"Maçka türkülerinden esinlenerek"** dedim. Benim söylediğim türküler onlar. Onları ayırmak lâzım. Diğer şiirlerdeki yöresel motiflere, kokuya gelince... O kendiliğinden oluyor. Bu şiire şu folklorik öğeyi yerleştireyim diye düşünmüyorum. Çünkü o öğeler bende var zaten. Yazdıklarıma da yansıması doğal. Geleneksel öğeler, insana ilk biçimi verir. Okumak vs. kültürel birikimdir, bunu ilk biçimlenmenin üzerine iyi oturtmak gerekiyor. Gelenekselden güncele uzanan çizgi Sırat köprüsü gibidir. Yapay oldu mu devrilirsiniz.

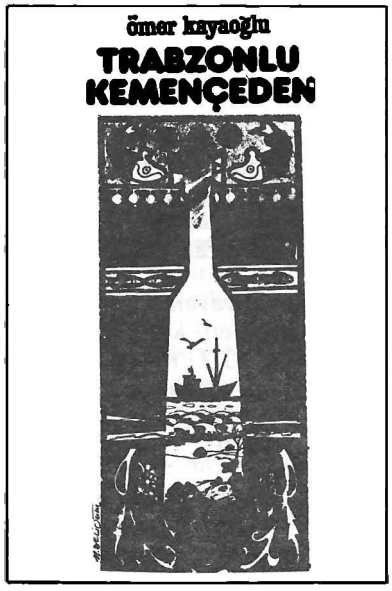

İ.Z.E.: Şimdi, halkbilgisine yönelik, daha çok yöresel duygularla şiirler yazıyorsunuz. Bunlar biçimsellikten uzak genellikle. Yer yer Karadeniz türkülerine yönelik olanlar var ama, bu şiirde ağır basmıyor, sadece şiirin dış görünüşünü oluşturuyor. Bu şiirleri içerik olarak yaşıyor musunuz? Yani yazdığınız şiirler, özellikle yöresel olanlar sizi bir yanınızla geçmişe bağlıyor mu?

Ö. KAYAOĞLU: Evet bu çok önemli. Görevim gereği çok yer gezdim, çok şey

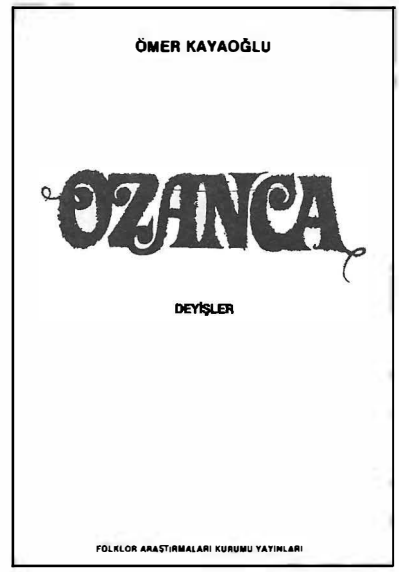

gördüm. Yaşadıklarım, yaşadığım yöreyle ilgili duygularımı dile getirmeye çalıştım. **Erzurum**'da, **Elazığ**'da, **İzmit**'te bulundum meselâ. O yörelerle ilgili birçok şiirim var. Ama memleket özlemini hep içimde taşıdım. İçerik olarak yaşıyor musunuz dediniz. Önce tepeden tırnağa içerik olarak yaşıyorum. Kağıda dökerken heceyle olsun ya da serbest olsun diye düşünmüyorum. Yazarken bir bakıyorum hece oluvermiş. Ya da hecenin dışında bir biçim oluşmuş. Bu kendiliğinden oluyor. Yani biçim arkadan geliyor. Dediğiniz gibi orası şiirin dış görünüşü. Belki de içerik biçimi oluşturuyor, bilemiyorum. Geçmişe bağlamak demiyelim de geçmişle olan bağın dışavurumu diyelim. Yöresel olarak başka türkü olamaz ki. Ama bunu kuru bir **"Nostalji"** saymamak lâzım. Ben memleketimle ilgili yazdıklarıma **"türkülemeler"** diyorum.

S.HİKMET: 1982'de yayımlanan ŞAH KATI DÜŞLERİ kitabınız bütünüyle ele alındığında, şiirlerinizin insan, tabiat, çevre ilişkileri ve yaşam kesitinden izlenimleri duyarlılıkla yansıttığı gözlemleniyor. Şiirin insanı, yaşamı ve çevreyi

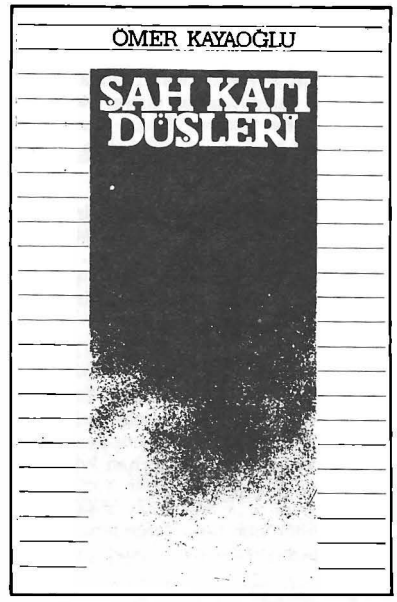

yansıtması konusunda neler söylersiniz.

Ö.KAYAOĞLU: Şunu söyleyeyim. Şiir yazan adam, bunu oturup dört duvar arasında hiçbirşey görmeden, duymadan yazmaz, yazamaz. Çok gözlemleri vardır. Bir çok duygulanmaları vardır. O çevrenin içindedir, halkın içindedir. Sırça köşk içinde şiir yazılacağına inanmıyorum. Yalnız, şairin bulunduğu çevreye göre antenleri daha büyüktür, daha çok algılar.

S.HİKMET: Yani şöyle diyebilir miyiz? Yaşamınızda çevre değişikliklerinin değişik çevrelerde, değişik halk kesimleriyle ilişkinizin şiirinize etkisi olmuştur.

Ö.KAYAOĞLU: Tabii, çok olmuştur. Zaten bu etki belli oluyor yazdıklarımda.

S.HİKMET: Bunu genelleyebilir miyiz? Yani çevre ile ilişki bütün şairlerde şiire etki eder mi?

Ö.KAYAOĞLU: Başka türlüsü mümkün mü? Ancak söyleyiş biçimi değişebilir. Çevre ile ilişkilerden etkilenmeyen, duygulanmayan nasıl şair olur?

İ.Z.E.: Peki, sizin yazdığınız gibi Karadenizli olmayıp, sizin yaşantınızı yaşamayan bir kimse biçimsel olarak ve biraz da duygusal olarak o türde şiirler yazmaya kalkarsa bunu nasıl karşılarsınız?

Ö.KAYAOĞLU: Bir olayı, bir toprak parçasını, o toprak parçası üzerindeki insantabiat ilişkilerini yaşamayan insan yazsa bile kokusundan belli olur. Günün şartları gereği popülerlik kazanmış ama bir süre sonra unutulup gitmiştir. Kalıcı olan, yaşanmışa dayanan, yaşanmıştan kaynaklanandır bence. Subutay Bey burda diye söylemiyorum. Onun bir şiiri var, kısacık, yaşlılık hakkında: **"Otobüste bir genç yer verir/Anlarsınız"** diyor. Yaşlanmadan yaşlılığın şiiri yazılamaz. Bunu bu özlülükte yazamaz yaşamadıkça...

S.HİKMET: O şiirimin ismi "ilk kez".. Bir başka şiirde de şöyle diyorum: "Ellisine varmamış kişi / ne bilebilir yaşamayı / belki doğmamıştır bile"

İ.Z.E.: Bir de kafa olarak yaşlanmanın yaşla ilgisi yok.

S.HİKMET: Evet o da var. O da bir başka yönü işin. Ben şöyle bir soru sorayım izin verirseniz. Sanat ve özellikle şiir ile toplumsal görüş ve kaygı veya mesaj arasında bir ilişki olabilir mi? Olabilirse nasıl olabilir?

Ö.KAYAOĞLU: Olabilir mi değil, mecburen olur. Şairin düşünce kapısı ister is-

temez şiirine yansır. Yalnız sloganla şiiri birbirine karıştırmamak lâzım. Mesaj vereceğim diye şiir yazılmaz, yazılamaz. Ama yazdığınız şiirde zaten sizin mesajınız vardır.

S.HİKMET: Son 40 yıllık Türk şiiri çizgisini ve halen bulunduğu yeri nasıl buluyor, nasıl değerlendiriyorsunuz. Günümüz şairlerinden ilgilendiğiniz ve izlediğiniz isimlerden verebilir misiniz?

Ö.KAYAOĞLU: 1940'ta biz kıtaya çıktık. Harp içindeydik ve genç subay olduğumuz için bütün yük bizim sırtımızdaydı. Bırakın yazmayı okumayla olan ilişkim bile bu harp senelerinde kesildi. Sonra **Garipçiler** geldi, **Orhan Veli** ve arkadaşları, bayağı da tuttular. Yazdıklarını seviyordum ama ben kolay alışamadım. Eski birikimimi terkedemedim. 1953'e kadar pek yazamadım, okudum yalnızca.

O yıllarda **Erzurum**'a tayin olunca Erzurum beni etkiledi, yeniden yazmaya başladım. 1953'te **Yusuf Ziya**'nın çıkardığı **"Aydabir"**dergisi **İstanbul**'un fethinin 500. yılı dolayısıyla bir şiir yarışması açmıştı. Ona katıldım ve **"Son Hücum"** adlı uzunca bir şiirle birincilik aldım. Bu bir teşvik oldu tabii, yazmaya koyuldum. Yeni şiir akımları da üstüste yığılıyordu. Hepsini bol bol okudum. Etkilenmedim değil. Ölçeği, uyağı olmayan şiirler de yazdım, yayınlandı da. Ben gene de hece çizgisini atamadım. Hece olmasa bile, uyağın şiir örgüsünde vazgeçilmez bir yeri olduğuna inanıyorum. **"Garipçiler"** i, **"İkinci Yeni"**yi ben bir **"tepki şiiri"**, biraz da **"saklanma şiiri"** olarak görüyorum. Türkiye'de 100 kişi için şiir yazılamaz. Günümüz şairlerinden izlediğiniz var mı diyorsunuz. Var tabii. Bizi bu söyleşiyi yapmaya-âdeta-zorlayan **Ahmet Özer**'imizden bir örnek vereyim isterseniz. İki kitabını imzalayıp göndermiş bana, sağolsun. İlk kitabı vardı bende önceden. Birkaç kez okudum şiirlerini. Bir şiiri var ki beni çok etkiledi. **"Ölümü Geçen"** başlıklı şiiri. İlk kıtası şöyle: **"ayvanın dalı girmiş kavak içine / korkma ayvacık / orda da açacağın çiçek / ayva çiçeğidir. / kavağın dalı uzanmış kiraz içine / ne yapsan umarsız ey kavak / meyvaya durmayacak çiçeğin"** işte bu yeter. Benim anladığım şiir bu. Şairden çok şiire önem veriyorum. Şu şair, bu şair diye saymak doğru değil bence ama Türkçe'yi yoğuran bir şair olarak **Fazıl Hüsnü**'yü anmadan geçmek mümkün değil. Onu günümüz şairlerinden sayıyorum. **Yaşar Miraç** tabii.... Memleketimin dereleri gibi coşkuyla akan bir şiiri var **Miraç**'ın. Hemen aklıma gelen ilgilendiğim ve izlediğim birkaç isim vermek gerekirse; **Gülten Akın, Hasan Hüseyin, Ali Yüce, Seyit Nezir, Sennur Sezer, Cahit Külebi, Hüseyin Alemdar**'ı sayabilirim. **Subutay**'ın şiirlerini öptüm zaten, burada söylemeye gerek yok.

İ.Z.E.: Ömer Ağabeyin düşüncesini şöyle özetleyebiliriz sanıyorum. Şiiri biçimden kurtaran özü, kalıcı olanı yakalamaktır esas olan. Kalıcı olanı insan yakalayınca kendine değil, herkese seslenebilir.
Ö.KAYAOĞLU: Çok doğru.

S.HİKMET: Dördüncü kez yayımlanan KIYI üzerine düşünceleriniz...

Ö.KAYAOĞLU: Bundan önceki KIYI da güzeldi. Bunun biçimi daha da güzel. Sevindirici olan da KIYI'da halk kültürüne de yer verilmesidir. Çağdaş bir dergi KIYI. Büyük kentlerde yayımlananlardan bir eksiği yok bence. Ancak yöresel olduğunu da unutmamalı. Belli bir yörenin dergisi olmanın getirdiği sorumlulukları da unutmamalı. Sanat-edebiyatın yanısıra, **M.Reşat Sümerkan**'ın yazılarını ilgiyle izliyorum ben. Keşke maddi imkân olsa da dergi biraz daha oylumlu çıkabilse. Yöre kültürünü tanıtan yazılara daha çok yer verebilse. **KIYI**'da emeği bulunan herkese teşekkür etmek gerekiyor.

S.HİKMET: Sayın KAYAOĞLU, bu söyleşi için bize ayırdığınız zamandan dolayı KIYI adına biz de teşekkür ve saygılarımızı sunuyoruz.

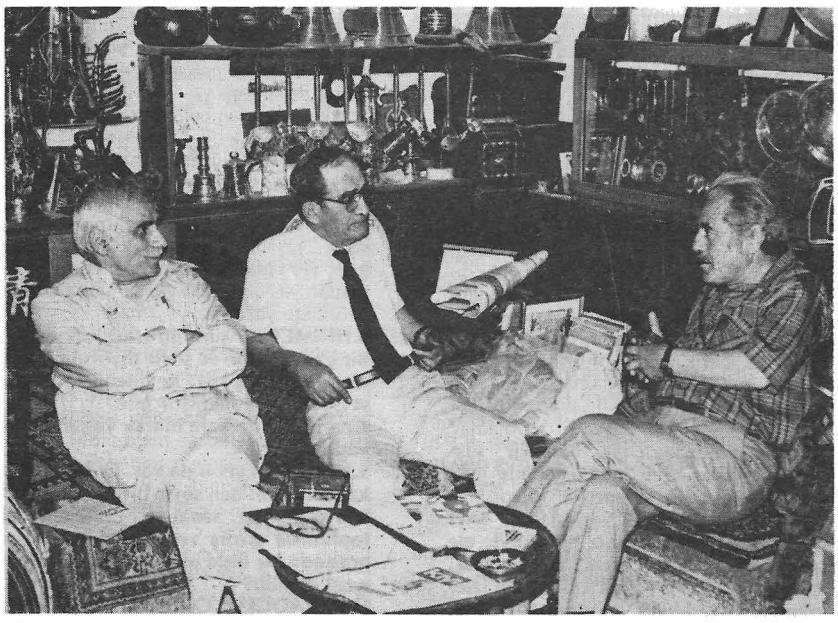

SILA ÖZLEMİ

Subutay Hikmet'e

Bir kanat alın irice
Bir dağ kuşundan
Mürekkep yapın epeyce
Çıra ateşinden
Koparın bir parça
"Yakubun Taşı"ndan
Büyük, yeterince
Hani bir yol geçer
Evimizin başından
Soldoy'a doğru patika-ince
İşte tam o yolun alt yanına
Bir çukur kazın
Dikin derince derince
Üstüne yazın:
"Burada gömülü
Kayaoğlu'nun çocukluğu"

Ömer KAYAOĞLU

YAKINMA

Ne değerini bildi
Biçti kendine baha
Ne önünde eğildi
Ne de kış dedi Şaha

Yol uzun zaman kısa
Eremedi Yunus'a
Bir kez sevap yapmışsa
Bin kez girdi günaha

Ne tuttu su başını
Ne yedi pir aşını
Aştı usta yaşını
Ünvanı çırak daha

Ekmeği yavan yatık
Derdini etti katık
KAYAOĞLU'nun artık
İşi kaldı Allaha

15.3.1986

ÖMER KAYAOĞLU

AFYON'A DOĞRU

anlatı / İSMAİL ODABAŞ

Afyon'a doğru ne çok güneş... Ipıssız bir sıcak göz kırpıyor uzaklardan. Her yan yeşilsiz, her yan öylesine benzeri ki birbirinin düşüncelerim hiçbir engele çarpmıyor. Güneş susturmuş her şeyi yerle gök arasında yalnız kalmış. Yollar büküm büküm, yollar kimsesiz.

Afyon'a doğru tepeler yumru yumru. Otobüsün hangisini geçtiği hangisine doğru gittiği belli değil. Birinin üzerinde bir adam. Sıcağın ıpıssızlığını bozmuş öyle duruyor, nöbetteki asker gibi. Kurtuluş Savaşında top seslerinin Ankara'dan duyulduğu günlerde orada bir asker düşmanı böyle gözetlemiştir belki. Sonra şehit düşmüştür.

Afyon'a doğru ne çok şehit... Gülleler arasından düşmana koşan genç insanlar görüyorum. Düşüp ölüyorlar. Benim yaşamam, mutlu olmam için düşüp düşüp ölüyorlar. Hiçbir zaman göremeyecekleri birisini yaşatmak için canlarını veriyorlar. Dünyada bundan büyük özveri olabilir mi?

Birilerini yaşatmak için ölmek... İşte adını koyamadığım, dilde bir karşılık bulamadığım. Şu bozkırda benim için ölen insanı hangi dil anlatabilir ki... Sevgilerim, umutlarım, zevklerim onların ölümüyle var şimdi. Bu borç nasıl ödenir? Bir insana hayatına karşılık ne verilebilir?

Şu bozkırda ölenlerden biri olsam, ne isterdim insanlardan? Otobüstekilere bakıyorum: Sakız çiğneyen şu çocuktan, gülüşen şu gençlerden, başını yanındaki adamın omuzuna koyan şu kadından ne isterdim? "Ben sizin için öldüm. Bana borçlusunuz." mu derdim? Yoksa onların mutluluğu benim de mutluluğum mu olurdu? Benim canımın bedeli olan bu topraklardaki her sevgi, her mutluluk sevindirirdi beni şüphesiz. Çünkü ölümümün en gerçek nedeni sevgi olurdu ancak: Vatan sevgisi, insan sevgisi, hak sevgisi, uygarlık sevgisi...

Afyon'a doğru yol bitmese, yanımda oturan adam bir şey sormasa, beni benden almasa, böyle kendimle başbaşa kalsam hep. Göz ucuyla bakıyorum. Gereksiz konuşacak birine benzemiyor. Rahatlıyorum. Başımı bozkıra çeviriyorum yeniden.

Kendi öz malımız olan şu yerlerin tekrar sahibi olabilmek için ölmemiz gerekti. Ne korkunç haksızlık.

"Alır mısınız?" Adam sigara tutuyor. Almamalıyım. Böyle zamanlarda yakınlaşma bir sigarayla başlar. Otobüsten inince bitecek bir arkadaşlığa yalnızlığımı feda edemem. Bu sırada "Tut şunu biraz." diyor yan koltuktaki kadın ve yanımdaki adama bir çocuk veriyor. Vermiyor da atıyor. Dört-beş yaşlarında sevimli bir oğlan. Ayakları çıplak, yumur yumur. Adamın kucağına oturur oturmaz tekmelemeğe başlıyor beni. Rahatsız olmuyorum, tersine hoşlanıyorum.

Adam, yapma, diyor; çocuk yapıyor. Bir yandan da annesine sesleniyor beni göstererek: "Anne bunun adı ne? Niye babamın yanında oturuyor?"

Sevimliliğinin bağışlattığı yaramazlığını uzaktan sevmeğe başlarken bir tokat iniyor minik yüzüne. Bir acı duyuyorum yüreğimde birdenbire, çivi saplanmış gibi gerçek bir acı. Duygusal ilişkilerimde aynı acıyı duymuşumdur birkaç kez, tanıyorum onu.

Afyon'a doğru çocuk ağlıyor, bozkır uzayıp gidiyor. Sevgi için akıtılmış bir damla kan donup kalıyor kurumuş otların üzerinde. İçimdeki bütün sevgileri hüzün basıyor.

ŞİİRİN BİNBİR YÜZÜ

Mavinin sevdasında şiirin en derini,
yüreği kıpır kıpır heyecanda yeşilin;
her şiir aşkın binbir yüzlü görünümü,
açtığım bunca kapı elevermez yerini.

Bencil değilsem bile, işin doğrusu
yolculuk etmedim pek yüreğimden öteye
Bilirim yine de, aşkın altını oyar
kentlere doğru akan bozbulanık su!..

Öyle olmasını istesem de istemesem de
hüznün bahar dalı uzanıverir şiirime;
yeniden asılırım küreklere, heyemola!

Kendi elimle oyup, umutla boyadığım
ak yelkenlimle kıyıcığında oynadığım
şiir denizinde avlanan kardeş, uğurola.

HÜSEYİN ATABAŞ

Desen: Haydar Durmuş

GERZE KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ'NE DOĞRU İLK ADIM

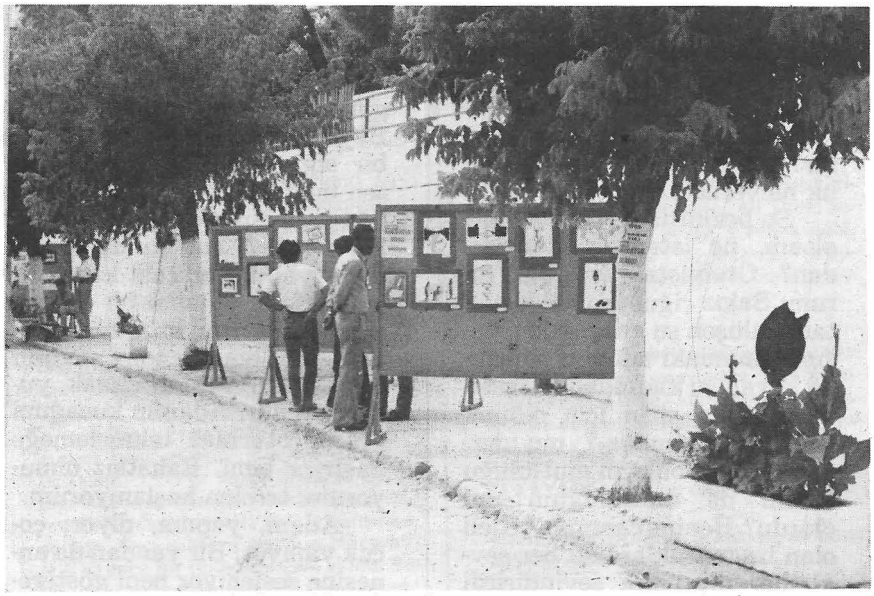

18 Temmuz 1986'da Gerze'de açılan "Barış Yılı" karikatür sergisinden bir an.

Tek tip, omuz omuza yeşili kuşanmış evlerin, sıcak, yakın insanlarla dolu sokakların yanyana maviye yürüdüğümavinin sokakların soluğu olup aramızda dolaştığı. *Gerze,* 18-19-20 Temmuz 1986 günlerinde bir başka duyarlığa, birlikteliğe kucak açtı.

Bugüne değin yalnızca eğlence, spor vb. yarışmalarla sınırlı kalan *"SİNOP-GERZE DENİZ ŞENLİKLERİ"* bu yıl *Gerze Belediyesi* ve Gerzelilerin ilgi ve çabalarıyla tiyatro, film gösterileri, konserler, sergiler, edebiyat söyleşileri ve imza günleri gibi etkinliklerle ilk kez farklı bir kimlik kazandı.

Bu çerçevede gerçekleştirilen sergilerden biri *19 Mayıs Öğrenci Dergisi*'nin düzenlediği çok sayıda karikatüristin *"Barış Yılı"* konulu seçkin ürünlerinden oluşan karikatür sergisiydi.

Barış Yılı karikatürlerinin Gerze halkının yanısıra *Sinop*'taki askeri üsten gelen çok sayıda Amerikalı tarafından yakın ilgiyle izlenmesi, gösterdikleri beklenmedik reaksiyonlar sevindirici olduğu kadar barışın anlamını vurgulayan ilginç bir görüntüyü oluşturdu.

AFSAD (Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği) ve *ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü*"nün ortaklaşa oluşturdukları *"Çevre Sorunları ve İnsan"* konulu fotoğraf sergisi (yeşil perçemli sardunyalarla küpelenmiş duvarların ak yüzüne ışığın, rengin dokusuyla çizilen insan ve onun kuşatıcılarıyla) şenlik boyunca gece gündüz merakla, sıcak, yoğun bir ilgiyle izlenen önemli bir çalışmaydı. Bu çalışmalara, özellikle sergiler için seçilen mekan (günboyu insanların yürüyüşe çıktıkları bir cadde) ve sergileme biçimi (özel pano kullanmaksızın, gece basit bir düzenekle ışıklandırılan ak badanalı duvarlarda) izleyiciyle kurulan ilişki açısından; son derece özgün, önemli bir anlam kazandırıyordu.

Ersin Yarış'ın yönettiği, müziklerini *Ferit Şentürk*'ün yaptığı, *Turgut Özakman*'ın *"AH ŞU GENÇLER"* adlı müzikal güldürüsü şenlik boyunca iki kez izleyiciye sunuldu. *Gerze Kültür ve Turizm Derneği* çatısı altında biraraya gelen genç insanların kotardıkları oyun, reji, çevre çalışması ve oyunculuk açısından yoğun, titiz bir ekip çalışmasının çizgilerini, amatör heyecanın, coşkunun rengini taşıyordu.

İzleyiciler arasında bulunan gülmece yazarı *Muzaffer İzgü, Devlet Tiyatroları* tarafından yorumlanan aynı oyunu izlediğini, bir karşılaştırma olanağı kazandığını belirterek şunları söyledi: *"Reji oyunu makineleştirirken insan malzemesini kullanış biçimiyle bulguladığı özgün espiri ve efektlerle olanak tanıdığı akış rahatlığıyla çok başarılı. Müzikleriniz çok güzel. Oyunculuğunuz son derece rahat, yumuşak.*

Devletin maddi olanakları, uzman teknik yardımcıları, yetişkin sanatçı kadrolarıyla gösterdikleri performans akla getirilirse sizlerin ortaya koyduğu ürün her açıdan daha önemli bir anlam kazanıyor. Çok duygulandım. Yürekten kutlarım. Lütfen bu çalışmayı başka izleyicilere de götürün."

Timur Selçuk ve *Sadık Gürbüz* Dinletileri şenliğe zengin bir boyut kazandıran diğer etkinliklerdendi.

Müzikte kalitenin, ciddiyetin, renkliliğin, dinamizmin, keyif veren ince yergi ve alayın, emeğin-aşkın ortak duyarlık paydasında anlama hazzının, yanyanalık heyecanının doruğunda büyülenen izleyici *Timur Selçuk*'u yakından tanımanın coşkusuyla, yaz mevsiminin küçük, kapalı salondaki bunaltıcılığını, sevginin sıcağına, direncine dönüştürdü. Konserin bitiminde uzun yıllar TV ve radyodan uzaklarda bir sanatçının ilk kez yüzyüze geldiği izleyicisiyle kurduğu bağın taşıdığı özel anlam, alkışların kesilmezliğinde, kulis çıkışında inatla bekleyenlerden orta yaşlı bir bayanın: *"Çok mutlu olduk, onur verdiniz. Sizi kucaklamak istiyorum."* sözünde kendini ifade ederken, insanımızın nelere susadığının da somutlanması, altının çizilmesi demek oluyordu.

Sadık Gürbüz, açık havada yaklaşık üçbin kişiye, çocukların çiçek bahçesine dönüştürdüğü sahnede, insanımızın sevdasını, hasretini, acısını türküledi. Kendi nitelemesiyle: *"İnsan-insan birlikteliği Karadeniz'in hırçın doğasını-iklimini geriletebiliyor"*du da tatsızlık yaratan özel duyarlılıkları sanat duyarlılığı lehine yumuşatamıyordu.

Sinoplu amatör müzisyenler *Ferit* ve *Sinan "Ezginin Günlüğü"* ve *"Yeni Türkü"*nün çalışmalarından ve kendi özgün yorumlarından oluşturdukları şarkıları gitarları eşliğinde sundular.

Şenliğin diğer bir etkinliği olan *"Bir Avuç Cennet"* filminin gösterimi gerçekleşirken, filmin oyuncularından *Hale Soygazi* ve sinema eleştirmeni *Vecdi Sayar*'ın katılacağı sinema söyleşisi *Hale Soygazi*'nin *Gerze*'ye gelememesi nedeniyle yapılamadı.

Şenliğin diğer önemli bir boyutunu oluşturan imza günü ve edebiyat söyleşileri usta yazarlarımızı Gerzeli okuyucularla buluşturdu. Yılların birikiminin renklendirdiği kişiliği ve şaşırtıcı enerjisiyle *Karadenizin Kıyıcığı*'na *Gerze*'ye gelen *Rıfat Ilgaz*, kendisine imza günü için belirlenen yer ve biçim anlatıldığında, bu olayın mutlak bir kitap atmosferi istediğini, bu tür koşullarda konunun dağılabileceğini, ilk kez böylesi bir denemeyle karşılaştığını belirtip: *"Tam ilan edilen saatte iş başlar ha! Yarım saat otururum, eğer bir kitap imzalayamazsam bana bir duble rakı getirirsiniz."* sözüyle olası bir aksamayı hoşgöremeyeceğini, karşılaşacağı sonuç açısından oldukça kaygılı olduğunu açık bir espriyle dile getirdi.

Gerçekten de imza gününün yapılacağı ortam, insanların sahil ve iskele yürüyüşlerinde soluklandıkları, tam kıyıda, oldukça geniş bir alana yayılan orta boy çam ağaçlarının gölgelediği bir çay bahçeslydi.

Bu bahçenin seçilen uygun bir yeri, kitapların dizilip sergilendiği, yazarın yapıtlarını imzaladığı, satın alınan kitapların kapetlenip 'mali işlemlerinin" yapıldığı masaların ayrı birimler halinde ve "U" biçiminde bir iç döngüyle okuyucu hareketliliğine izin verecek bir düzenlemeyle; erken gelen kitapseverlerin coşkulu katkılarıyla imza gününe hazırlandı.

Rıfat Ilgaz, okuyucularına kitap imzalayıp söyleşirken, *Karadenizin Kıyıcığında* yanına 'gündoğrusu'nu katıp insan dolu sokakların ak duvarlarında yankılanan, yeşilin ince ezgisine karışan *Ruhi Su*: *"Benim kâbem emektir / Kuran da kurtaran da"* diyordu.

Etrafındaki genç, orta yaşlı ve çocuk okurların oluşturduğu kalabalığa ak saçları kıyı esintileriyle dağılan *Rıfat Hoca*'nın gülümseyerek: *"Yine şaşırtan beni Ruhi."* demesiyle herkesin farklı bir içtenlik ve yoğunlukla kulak verdiği *"Ezgili Yürek"*: *"Benim kâbem sevidir"*sözünde ölümün uzak ülkesini aşıp bu birliktelikte yerini alıyordu.

Ertesi gün Orta Çay Bahçesinde Karadeniz'in bütün enginliğiyle tanıklık ettiği bir başka kitap-yazar-okuyucu dayanışması, sevinci bu kez de *Muzaffer İzgü* ile yaşandı.

Her iki yazarımız da içten, sıcak esprili söyleşileriyle, *"yoruldunuz, bir süre ara verelim, isterseniz."* uyarılarına rağmen aralıksız beşer saat kitap imzaladılar.

Bütün etkinlikleriyle Gerze şenlikleri, bu yıl umulanın üzerinde ilgi gördü. Büyük kentlerin, popüler tatil mekânlarının uzağında bu tür örnek çabaların çoğalması ülkemizin kültür-sanat coğrafyasını geneşlitecektir.

Rıfat Ilgaz, 19 Temmuz 1986 günü Gerze'de okuyucularına kitap imzalarken.

YEŞİL YAĞMURLAR

uçsuz ormanlarda kuş yuvaları arardım
elimde sapantaşı/sözünde durduğu pınarların sesi
yeşil yağmurlar sinerdi çocuk göğsüme
kentlere düş kuramadığım bir çağdaydım
kitaplarım hiç olmamış/kurları tanımazdım
hüviyet cüzdanımda kağıdı beni yaklaştıran.
elma kokardı sandıklar yatak odalarında
savaş haberleri gelirdi uzakdoğudan
zonguldak karaelmas cehennemiydi
vapurlu düşlerde
güzellik yeni gelinlerdi/çocuk gözlerimle yaşadığım
gökyüzü güneş ve yıldızlar
hiç girmemişti hayatıma.
kiraz çiçeklerini dolaşan arılar
diz boyu çayırların ışıltısı
yabançilekleri/dağları tutan karlar
peşinden koştuğum zamanlardı
mezartaşları ilgilendirmiyordu beni/ulu selviler
oysa çağıltısı çeliyordu akşamı derelerin.
yürüdüğüm yollarda yalınayak çocukların
okuldan dersledikleri sevinçler gezinirdi
ve saçlarımda gezdirdiğim parmaklarım
aşka ve yaşamaya dair
bir şey katmıyordu yürüyen günlerime

ve dünyayı tanımam için
acıların salıncağında
tutuşması gerekiyordu
kalbimin...

AHMET ÖZER

"EY ŞARKILAR ALIN BİZİ"

deneme/PINAR GİRİFTİNOĞLU

Daracık yollarda karşıdan gelene yol vereyim derken, uçuruma yuvarlanıyorum. Günlerdir ayla söyleşiyorum ve yıllardır eti tırnaktan ayırmakla görevlendiriliyorum. Yüreğim daralıyor.

Böyle düşünmemiştim yaşamı, sevda böyle ucuz değildi, ne **Yunus**'ta ne de **Karacaoğlan**'da. Acaba diyorum **Fuzuli**'yi tanrıya ilendiren **"belâyı aşka ile aşına"** eden bunaltı bu muydu. **Veysel**'i toprağa sevdalandıran aynı sancı, aynı yetimlik miydi? **Enver Gökçe "Yerde kalmaz benim ahım"** derken yerde kalmayacağına inanmış mıydı gerçekten?

"Öldük
Mermer de ölür
Ey şarkılar alın bizi" diyordu **Hasan Hüseyin,** şarkılara geçirebildi mi sözünü?

Yapayalnızım. Konuklarım birer soru işareti bırakıp gittiler. Yine gelecekler. **Aragon, "Yeni baştan olsa da geçerdim o yoldan"** diyordu, bunca diken bunca uçurum olsa da ucu. Aldırmazlığı hiç tükenmiyor oysa **Orhan Veli**'nin **"Gün olur alır başımı giderim"** yüreğim darlanırsa, belki o da unuttu sözünü **Cahit Sıtkı** gibi, öldüğünü. **Pir Sultan** hep umarsızlığa ışık, **"Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan"** ne olsa eski toprak, çelik yürek. Ama **"Bir kısrağım ben / Yüküm var benim / Yaralarım pençe pençe / Yüküm zor benim"** diyor **Hasan Hüseyin** yine. Kim yükümüzü alır sırtımızdan dostlarım, hem almaya kalksalar hanginiz verirsiniz?

Sen söyle **Fuzuli:**
"El çek ilacımdan tabib kılma derman kim helakim zehr-i dermanımdadır" gördünüz mü çelişkileri bildiğimizden bunaldık dostlarım, yaşamı sevmediğimizden değil. Gizli gizli ağlamalarımız, yağmurlardan korkmalarımız, için için kanaması yüreğimizin hep insanı, yaşamı sevmemizden. Kaç insan var yüreği daralan kaç insana dert olur gökte turna, yerde karınca, neden türküler yaşatır bizi? Nedendir her çocukla yeniden büyümelerimiz?

Acısını duya duya, özlemini çeke çeke yaşamın, **Edip Cansever** de gitti **"dipsiz karanlığa"**. **"Bir mendil niye kanar"** hâlâ **"Bir akşamüstünü düşünmek bir akşamüstünü düşünmekten başka nedir ki"** yine erken geldi akşamüstü. Gidenden kalana miras bu yürek.

"Darıdan ufağım da
Dünya sığar içime
Sığmam dünyalara
Sığmam oğul"
dedi **Gülten Akın,** en son söz, **"Bunalan Ozanın İlahisi"**ne geldiğinde...

DEĞİRMEN'İ OKURKEN

TAMER K.BİLGİN

KIYI dergisinin 1961 yılına rastlayan ilk çıkışında **Kanita**'dan söz edilir: **"Bir Kanita'mız var bizim! yaz aylarında sanatçıların sanatı ve düşünmeyi sevenlerin uğrak yeri..."**

Mavinin ve yeşilin içiçe girerek göz kamaştıran bir güzelliğe büründüğü bu güzelim yerde **DEĞİRMEN**'i okuyorum. Hemen usunuza bir soru takılacak. Okunan nedir?

DEĞİRMEN Aylık, Fikir, Sanat ve Edebiyat Mecmuası. Birinci sayısı Şubat 1949'da çıkar. 25 kuruş fiyat biçilmiştir dergiye. Yazışleri sorumlusu **Halit Tanyeli**'dir. Basıldığı yer **Trabzon**'dur. Kapak gravürünü **Orhan Peker** düzenlemiştir.

Birinci sayının başında **"Bir İzah"** yer alır. **"...Acaba yirmi milyon nüfusta sizin mecmuanızı okuyacak bir kişi yok mudur?"** sorusu demek her dönemde geçerliliğini koruyor. Otuz yedi yıl önce de dergiler çıkarken satış kaygısını taşıyorlardı, şimdi de...

"Mecmuamızı eline alan bir okuyucu, onun ayda bir defa çıkmak üzere yayın hayatına tekrar atıldığını görünce..." sözlerinden de **DEĞİRMEN**'in önceleri de çıktığı vurgulanır.

İlk sayının sayfalarını karıştırıyorum. **Adem Babaya Mektup-Halit Tanyeli, Beklediğimiz Roman-Orhan Ş.Ural, Şiir-Shelley-Çev. Cemal Enisoğlu, Köy Enstitüsü Üzerine Düşünceler-Halit Tanyeli,** yazılarını bir çırpıda okuyorum. Ve şiirler, **İbrahim Topsakal**'dan Yaşamak Hasreti, **Halit Tanyeli**'den insanlara Dair, **Adnan Raşit Günay**'dan Arz-ı Hal...

İkinci sayının başyazısı **"Köye Gitmek"** konusuyla ilgili. Üniversite öğrencilerinin tatilde köye gitmek istemeleri basında heyecanla karşılanır. Bu arada **Köy Enstitülerine** değinilir. **"Köy davasının halline doğru atılmış ilk şuurlu adımımız olan Köy Enstitüleri hareketinin manâsını bile henüz kavramaktan uzak bulunuyoruz. Bu müesseselerin gördüğü alâkasızlık ve hatta menfi tavırlar, onların da efkâr-ı umumiyeden göreceklerini umdukları her türlü manevi müzaharetten ümidi kesmelerine ve çalışmalarını sessiz fakat inanmış insanlara bir huzur içinde devam ettirmelerine sebep olmuştur..."**

Yine bu sayıda **İbrahim Topsakal, Subutay Karsan** ve **Selim Sabâ Saraç**'ın şiirlerini okuyoruz.

Cavit Orhan Tütengil, "Gerçek Sevgisi" yazısında us yoluyla gerçeğe ulaşılmasını belirtir. Gerçeğin sürekli değiştiğini vurgulayan yazar, önyargılardan arınarak her somut durumda gerçeği aramak gerektiğini açıklar. **"...Çok defa bir hâdise veya insan hakkında hükme vardıktan sonra, bıkıp usanmadan aynı sakızı çiğneyip duruyoruz. Zaman içinde kendimizin ne kadar değiştiği, görüşlerimizin, ölçülerimizin, bilgilerimizin düşüncemiz üzerinde ne dereceye kadar yer yaptığı meselesi bir yana, sanki çevremizde olup bitenler, yaşıyanlar daima aynı yerde, aynı düşüncede duruyorlar. Oysaki, durum bunun tamamen aksine..."** (sayı 3)

Üçüncü sayıda ayrıca; **Adnan Ardağı, İbrahim Topsakal, Nedim Tuna, Sabih Şendil, Selim Sabâ Saraç**'ın şiirleriyle **Cavit Orhan Tütengil**'in "Ayakkabı" **Adnan Topsakal**'ın "Ana" öyküleri var.

Dördüncü sayıda; **Cavit Orhan Tütengil, "Köy Enstitülerinin Onuncu Yılında"** yazısında, bu kurumların niteliklerini güzel bir biçimde özetler: **"Köy Enstitüleri, hayat ile mektep, cemiyet ile mektep arasında göregeldiğimiz uçurumları, ayrılıkları aşan kurumlardır. Enstitü hayattan ayrı, hayatın dışında düşünülmemiş, hayatın ve cemiyetin yaşayan, canlı bir parçası halinde anlaşılmıştır....**

Çevre, yalnız dersliği, kitaplığı, laboratuvarı ile değil, su taşınılan kovası, çift süren öküzü ile birlikte bir terbiye vasıtası olarak ele alınmıştır. Çocuk bu geniş terbiye çevresi içinde, düşüncesinin ve emeğinin karıştığı yuvasında, bir vatandaş sıfatıyla fikir sahibi olmakta, teknik ve teklifleriyle umumi gidiş üzerinde rol sahibi bulunmaktadır..."

Talip Apaydın'ın "Ayrıldığımızın Şiiri"inden:

"Beni nereye götürürsün tren?
Gönlüm gerilerde kaldı
Parçalandım, varlığım ikiye bölündü
Yaşamak değil şimdi benimki
Nereye getirdin tren!"

Beşinci sayının yazılarını şöyle sıralayabiliriz: **Buhran-Değirmen, Picasso ve Sanatı-Rafet Ali Kocabekir, John Steinbeck Üzerine, Düşünceler-Halit Tanyeli, İki Sevgili-Cavit Orhan Tütengil** (öykü), **Kavga-Adnan Topsakal** (öykü).

Altıncı sayıda **Sabih Şendil**'in "Yalan Dünya" şiirini okuyoruz:

"Düşünme
Sil lügatlardan gam kelimesini
Bu yalan dünyada
Üzülmeye gelmez"

Yedinci sayının başında **"Birkaç Söz"**ü okuyoruz. Bu yazıda **DEĞİRMEN**'in önem verdiği ilkeler bir kez daha sıralanır. **"Değirmen, Atatürk İnkılabı prensiplerine dayanan bir fikir ve sanat anlayışından zerre kadar ayrılmamış ve ayrılmayacaktır. Atatürkçülüğü sözden ziyade iş ve eserle yaşatmak azmindeyiz. Solcu veya sağcı olup olmadığımız hakkında meraka düşenler Atatürk'ü ve onun eserini tanımaya çalışsınlar. Bizi de anlarlar..."**

Ayrıca **İbrahim Topsakal**'ın "Gözlerin" **Subutay Karsan**'ın "Tam Kadrolu Bir Aile" **Cemil Toygar**'ın "Kurban" **Aşık Veysel**'in "Diyor" **Arif Hikmet Par**'ın "Yalnızlık Şiiri" **Hüseyin Demirhan**'ın "İsterdim" adlı şiirlerini okuyoruz.

Kasım 1949 (8.) sayısı **"Atatürk Özel Sayısı"** olarak düzenlenir.

Dokuzuncu sayıda **Metin Eloğlu**'nun "Duman" şiiri dikkati çeker:

"Kız çocukları çiçekler gibi çabuk
büyüyor
Bizim gençliğimizde hepsi
annelerine benzediler
Kış oldu mu saçlarının dipleri üşür
Yaz gelir gelmez sevinçtiler"

Halit Tanyeli, "Bir Konuşma ve Romana Dair" yazısında **Varlık** dergisinde **Şükufe Nihal** ile yapılan konuşmadan söz açar.**'Yeni bir romanına malzeme toplamak için Anadolu'yu gezdiğini söyliyen"** yazarı eleştirirken milli roman meselesine değinen **Tanyeli** şunları söyler: **"...Bugünün romanı o eskilerin teferruattan sayıp üstünde durmaya bile tenezzül etmedikleri davranışlar üzerinde kurulur. Fevkalâde hadiselerin değil günlük kımıldanışların insanı tanımak ve tanıtmak hususunda daha müsbet neticeler verdiği artık bir hakikattır."**

Artık, **DEĞİRMEN** yazın yaşamının sonuna gelmiştir. Bu ikinci çıkışında dokuz sayı boyunca **Trabzon**'dan **Türkiye**'ye pırıl pırıl düşünceler taşımaya çalışmıştır. Dergide imzaları görünenlerden bugüne kalanlar: **Cavit Orhan Tütengil, Sabih Şendil, Talip Apaydın, Aşık Veysel, Arif Hikmet Par, Metin Eloğlu, Subutay Karsan...**

Ve denizin kıyıyı hafif hafif okşadığı şu akşam saatinde **DEĞİRMEN**'i okumayı bitiriyorum. Yıllar öncesine uzanmak istiyorum. Yıllar önce kimbilir **DEĞİRMEN** ne zorluklarla çıkmıştır diye düşünüyorum. Günümüzde aynı zorlukların sürdüğünü görerek **"edebiyat çilesi"**nin hiç bitmeyeceği usuma geliyor. Acaba öyle mi?

Dünden bugüne **Değirmen**'i getirebildiysek ne mutlu bize diyorum. Fakat asıl mutluluk, kıvanç Ahmet Özer'e düşmeli. Bu edebiyat tutkunu dostum sayesinde günışığına çıktı **DEĞİRMEN...**

Yarışma Duyuruları

- Mimarlar Odası İzmir Şubesi "Kentsel Bozukluklar" Fotoğraf Yarışması
  Konu: Kentsel bozukluklar.
  Son katılma: 10 Eylül 1986
  Baskılar 18x24 ebadında ve negatifleriyle birlikte gönderilecek.
  Yarışma adresi: Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 1441 Sok.No:2, D:1 Çetindağ Apt.Alsancak/ İzmir.

- İFSAK 9. Ulusal Fotoğraf yarışması
  Konu: Serbest
  Son katılma: 10 Ekim 1986
  Boyut 18x24-30-40 arasında. Siyah-beyaz, renkli baskı ve saydam dallarında her bölümde en çok 4 yapıt gönderilebiliyor.
  (Katılma formu sağlanması gerekli)
  Yarışma adresi: İFSAK, PK. 272 Beyoğlu/ İstanbul

- İstanbul Üniversitesi Fotoğraf Kulübü Fotoğraf Yarışması
  Konu: Serbest
  Koşul: Üniversite öğrencisi ve 27 yaşını aşmamış olmak
  Son katılma: 29 Ekim 1986
  Siyah-beyaz, renkli baskı ve saydam dallarında, her dalda en çok 4 yapıt gönderilebilir.
  (Katılma formu sağlanması gerekli)
  Yarışma adresi: İstanbul Üniversitesi Fotoğraf Kulübü, Mediko-sosyal merkezi, Üniversite-34452 İstanbul

- Türkiye Ormancılık Derneği Fotoğraf yarışması
  Konu: Orman, doğa ve insan
  Son katılma: 31 Ekim 1986
  Siyah-beyaz ve renkli baskılar, kısa kenarı 18 cm. den küçük olmayacak.
  (Katılma formu sağlanması gerekli)
  Yarışma adresi: Türkiye Ormancılar Derneği Fotoğraf yarışması düzenleme kurulu, Tuna Cad. No:5 Kızılay/Ankara

- Türk Standartlar Enstitüsü Karikatür Yarışması
  Konu: Standart, kalite kontrolü ve kalite yöntemi
  Son katılma: 15 Eylül 1986
  Karikatürler 25x35 ebadında iyi cins kartonlara siyah çini mürekkebi ile çizilecek.
  Adres: TSE Yayın ve Tanıtma Müdürlüğü, Necatibey Cad. 112 Ankara

YENİ BİR YAZIN TÜRÜ: DEDİM-DEDİ

Esat AKINCI

Okullarda okuyan öğrencilerden tutun da, hayatın her alanında yazınsal konularda bilgi sahibi olmaya kalkan kişiler için gerekli olan kompozisyon kitaplarından herhangi birinin yapraklarını çevirdiğiniz zaman, karşınıza, yazınsal türler çıkar: Roman, öykü, eleştiri, şiir, deneme, fıkra, makale, mizah, masal, vb. türlerin tümü de çeşitli tanımlarla okuyucuya örneklerle tanıtılır.

Son zamanlarda sözünü ettiğimiz yazınsal türlerle aynı adı taşımayan, ancak dergilerin kocaman sayfalarında boy gösteren, yazılara sıkça rastlıyoruz. Öylesine aralıksız yayınlanan bu yazılardan sonra öyle sanıyorum bizim bilmediğimiz bir yazın türünün yazınımıza sessiz sedasız kazandırıldığı gerçeğiyle başbaşayız.

Bu yazın türünün adını da koymak bize düşüyor: Dedim-Dedi.

Şimdi bu yeni türün örneklerinden bihaber dostlarımızı, haberdar kılmak için kollarımızı sıvıyoruz.

TOMRİS UYAR: "...Banktaki sevgiliyi düşleyen, pavyon kızı Gül için içlenen genç şairin (İsmail Uyaroğlu E.A) üç-dört yıl içinde vardığı "kanlı beğeni" insanı ürkütüyor. Behçet Necatigil duyarlığından Necip Fazıl Kısakürek'in beddualarına bu kadar çabuk nasıl gecebildiği de. Uyaroğlu'nun yedek bir kişiliği mi vardı önceleri gizlediği, bilemem. Ama benim yalnızca bir tek kişiliğim olduğu için açıkça söylemem gerek: O yıl, o şiirlere oy verdiğime pişman değilim elbet ama, o günlerde verilen oylar böyle şiirlerin yazılmasına az da olsa katkıda bulunmuşsa, şiir sevenlerden özür dilerim." *(BROY, Sayı:3 Ocak, 1986, s:10)*

İSMAİL UYAROĞLU: "...Önce, şiir sevenler sizin vesayetiniz altında mı Sayın Tomris Uyar? Sonra- değer verip benim kitabım için kullanmış olmanıza teşekkür ederim ama- oyunuzun "böyle şiirlerin yazılmasına" katkıda bulunduğuna nereden vehmediyorsunuz? Yani Uyaroğlu, aldığı ödülle şımardı da böyle şiirler yazmaya başladı, öyle mi? Kendinizi önemsemeyebilirsiniz, ama başkalarını bu kadar küçümsemeyin lütfen. Ne ilgisi var şiirin şöyle ya da böyle yazılmasının ödülle, ödül almakla? Lütfen insana saygı, lütfen!..." *(Gösteri, Sayı: 65, Nisan 1986, s:31)*

MEMET FUAT: **"...Sevgili Şair (İsmail Uyaroğlu E.A.) Dün akşam eve döndüğümde son kitabınla uzun mektubunu içeren zarfı buldum masamın üstünde. Yineleye yineleye "sizden nefret ediyorum" diyorsun. Bir zamanlar "Yürekten Memet Abi" demişsin bana, şimdi "yürekten nefret" ediyormuşsun... Altı aydır dinmeyen şaşılası bir öfkenin sonucu olan mektubunu birkaç kez okudum..."** *(BROY, Sayı:2 Aralık 1985) S:5*

İSMAİL UYAROĞLU: Sayın Memet Fuat, Sizden nefret ediyorum. Bundan önce gönderdiğim kitabın sunuş yazısında "Memet Abi" demiştim size, evet, ama şimdi nefret ediyorum. İki yüzlülük değil bu. En güvendiği, inandığı kişinin (elbet dürüstlüğüne, edebiyat alanındaki titizliğine, hassasiyetine) büyük ve şaşkınlık verici sorumsuzluğuyla yara almış birinin içten tepkisi. O zaman yürekten "Memet Abi" demiştim size. Şimdi yürekten nefret ediyorum *(Gösteri, Sayı:65, Nisan, 1986, s:31)*

DEMİRTAŞ CEYHUN: **"...Fethi Naci, 83'lerde Yazko Somut dergisinde çıkan bir yazısında 40 kuşağı için "artık onlarla da hesaplaşmanın zamanıdır" diye yazmış, zaten onların bir kısmı yargıçlar önünde hesap vermekle meşgullerken, bir boş bulunmayla. Çünkü olanaksız, inanmam dostum Fethi Naci'nin bir sıkıyönetimin kanaatları altına sığınma açıkgözlülüğünü düşünebileceğine.)** *(Gösteri, Sayı:68, Temmuz 1986)*

FETHİ NACİ: "... Demirtaş Ceyhun'un benim hakkımda söylediklerine gelince... Açık söyliyeyim: Demirtaş'ın övgülerini de, yergilerini de, şimdiye kadar hiç önemsemedim; Demirtaş, benim için ciddiye alınacak kadar zeki bir yazar değil. Bu bir, ben edebiyat eleştirmeniyim; Demirtaş'ın yazdıkları benim ilgi alanıma girmiyor Bu iki." *(Gösteri, Sayı:69, Ağustos 1986, S:29)*

DEMİRTAŞ CEYHUN: **"...Tiyatronun müdüriyet odasına soktular bizi, polislerin bizi götüreceği ana kadar orada bekledik. Kapıda Oktay Akbal şöyle bağırdı bize: "Allah belanızı versin. Tabii atın bunları. "Polislere emir verircesine bağırmıştı..."** *(Sanat Olayı, Sayı:50, Temmuz 1986, S:33)*

OKTAY AKBAL: "...Demirtaş Ceyhun'un sözleri baştan sona uydurmadır, yalandır. Bay Ceyhun aradan otuz yıl geçtikten sonra, bana karşı böyle aşağılık bir suçlamada-nedense!- bulunabiliyor. Otuz yıldır aklı nerdeymiş bilemem 'Bay Ceyhun'un sözleri garip bir hayal ürünüdür. Bu denli çirkin bir suçlamaya neden kalkıştığını kendisinden de ilk fırsatta soracağım."
(Sanat Olayı, Sayı:51, Ağustos, 1986, S:78)

REFİK DURBAŞ: "...Şehveti zaman zaman yoz duyarlıklar sınırına varsa da; ölüm doludizgin dizeleri arasında at koştursa da yine de yaşamın küçük, günübirlik görünümlerinden ses veren bir şiirler toplamı Ateşin İçinden." *(Cumhuriyet Gazetesi)*

İSMAİL UYAROĞLU: **"... Böyle önüne gelene, dilediğini söyleyebilme hakkını kendinde nasıl görüyor Refik? Yoksa meydanı boş mu sanıyor? Ama yanılıyor; böyle 'hızlı' giderse, kendi adından yapılmış bir uyarıyla dikilirler adamın karşısına: Refik Dur..."** *(Günümüzde KİTAPLAR, Sayı:29, Mayıs, 1986, S:41)*

Adlarının alt başlıklarında, "Sanat-Kültür" sözcükleri taşıyan dergilerin sayfalarında boylu boyunca yer alan bu tür yazıları 400-500 lira ödeyerek satın alan okuyucuya neler anlatıldığını az da olsa düşünen kimse **yok mudur? Yazıları yazanlar kadar, yazılara kucak açan yayınorganları da okur adına bir görev (!) mi yapıyorlar yoksa?**

DİLAY KÜLTÜR MERKEZİ

KİTABEVİ • KAFETERYA • OKUMA SALONU • SATRANÇ SALONU

★ Defteri Dilay üretiyor

★ Kağıt ürünlerinde aracısız, birinci elden satış yapıyoruz

★ Kırtasiye çeşitlerinin bölge toptancısıyız

Üretim ve toptan etkinliklerimizin parekente birimlerimize desteği sonucu

Ucuzluk • Kalite • Bol çeşitle tüketiciye hizmet ediyoruz!

Şimdi de Dilay Kitabevi, Uzun Sokak'taki şubesi ile size daha yakın

- 6000 çeşit kitap
- Türk ve Dünya ustalarından özgün müzik kasetleri
- Okul araç ve gereçlerinin tüm çeşitleri

MERKEZ: Uzun Sokak, Eba İşhanı Tel:14134

ŞUBE: Uzun Sokak, No:10 (Zafer Çarşısı karşısı) Tel:10894 TRABZON

AYIN SANAT OLAYLARI/ HABERLER

● Ağustos, yayla şenlikleri dışında kültür-sanat etkinlikleri açısından sönük bir ay. Ancak bir sergi ve bir ödül haberi ulaştıralım sizlere.

● Coşkun Kulaksızoğlu'nun Trabzon Doğu Karadeniz Fuarı'nda açtığı fotoğraf sergisi fuar süresince açık kalacak.

● Trabzon'lu karikatür sanatçısı ve Kuzey Haber Gazetesi mizah sayfası çizeri Cumhur Gazioğlu, Batı Almanya'nın Duisburg kentinde düzenlenen "Cennetin öbür yüzü" konulu uluslararası bir karikatür yarışmasında jüri özel ödülü kazandı.

● Temmuz ve Ağustos aylarında Doğu Karadeniz, film çekim ekiplerinin akınına uğradı. Yerel basının manşetinden inmeyen "Üç halka yirmibeş" çekiminin yanı sıra, görevlerini sessizce tamamlayıp dönen ekipler de vardı. Bunlar arasında televizyon dizi programı "İlden ile" için temmuz sonunda çekimler yapıldı. Gene TRT film yönetmeni Fatih Arslan'ın çekimini yönettiği ve yaklaşık sekiz aydır çekimi sürdürülen bir Karadeniz belgeselinin de son karelerine kadırga görüntüleri yerleştirildi.

Yönetmen Süha Arın, ekibiyle birlikte yöremizden bir çekim anında.

Ve bir usta, Belgesel filmleriyle tanınan yönetmen Süha Arın da Doğu Karadeniz evlerini ve ustalarını anlatan bir film çekimi için Trabzon, Rize, Artvin illeri köylerinde ekibiyle çekimler yaptı ve ayrıldı yöremizden. Bu belgeselleri televizyonun yeni yayın döneminde izleyebileceğiz.